

PLANUL NAȚIONAL STRATEGIC 2021-2027

CAPITOLUL I - ORIENTARE STRATEGICĂ

Sectorul agroalimentar și dezvoltarea spațiului rural din România (RO) au înregistrat progrese ca urmare a implementării programelor de dezvoltare rurală anterioare, finanțate atât din fonduri europene, cât și naționale.

Cu toate acestea, analiza SWOT identifică faptul că încă există multe provocări care trebuie abordate în perioada următoare, printre care menționăm: **numărul mare al fermelor mici, dotarea slabă din punct de vedere tehnologic și structura duală a exploatațiilor agricole, aspecte de mediu care pot conduce la diminuarea productivității, degradarea spațiului rural și îmbătrânirea populației în spațiul rural, acces redus la servicii de bază și infrastructură deficitară, numărul redus de produse cu valoare adăugată, deficit de personal calificat în sectorul agricol, diversificarea veniturilor fermierilor și populației din mediul rural, sporirea impactului schimbărilor climatice și scăderea biodiversității etc.**

În acest context, în scopul atingerii potențialului socio-economic al mediului rural și în special, în sectorul agroalimentar, se impune ca măsurile întreprinse până în prezent să fie continuate/dezvoltate/îmbunătățite.

Astfel, prin intermediul Programului Național Strategic 2021-2027 (PNS), RO va continua eforturile pentru atingerea potențialului de dezvoltare socio-economică prin abordarea următoarelor obiective generale (OG):

Obiectiv General 1. Promovarea unui sector agricol inteligent, rezilient și diversificat care să asigure securitatea alimentară

Rezultatele așteptate în cadrul acestui obiectiv general sunt:

- ✓ Asigurarea unor venituri stabile în rândul fermierilor;
- ✓ Creșterea productivității și competitivității sectorului agroalimentar;
- ✓ Creșterea gradului de rezistență a exploatațiilor agricole la factorii climatici și asigurarea securității alimentare;
- ✓ Sporirea valorii adăugate a produselor agricole;
- ✓ Diminuarea dependenței fermierilor de veniturile obținute din producția agricolă și reducerea variabilității veniturilor agricole;
- ✓ Creșterea nivelului de digitalizare în sectorul agroalimentar și în mediul rural;
- ✓ Optimizarea fluxului de informații în cadrul sectorului agricol și facilitarea legăturilor dintre cercetare/inovare și practică.

Pentru atingerea acestor rezultate, au fost identificate următoarele nevoi:

- N01. Creșterea viabilității fermelor prin stabilizarea veniturilor și eliminarea discrepanțelor și disparităților între categorii de ferme, sectoare agricole și teritorii;
- N02. Asigurarea menținerii producției agricole concomitent cu îmbunătățirea performanțelor economice și creșterea veniturilor pentru fermele mici/ medii/ ferme de familie;
- N03. Creșterea gradului de reziliență a exploatațiilor agricole la factorii climatici și asigurarea securității alimentare;

- N04. Modernizare și restructurare a exploatațiilor mici/mijlocii, în special fermele de familie, prin investiții pentru îmbunătățirea productivității;
- N05. Creșterea investițiilor în agricultura de precizie, digitizare ca instrumente esențiale pentru sustenabilitatea sectorului agricol și pentru creșterea competitivității;
- N06. Încurajarea investițiilor colective realizate de forme asociative, cooperative, grupuri de producători, parteneriate informale care să încurajeze crearea de sisteme autonome de producție/depozitare/procesare/comercializare precum și reducerea cheltuielilor de exploatare;
- N07. Dezvoltare/restructurare a sectorului de procesare a produselor agricole;
- N08. Nevoia de acces la instrumente financiare;
- N09. Creștere a competitivității sectorului vitivinicol;
- N10. Dezvoltarea și îmbunătățirea sinergiilor în cadrul lanțurilor scurte alimentare, inclusiv a sistemelor de colectare și depozitare;
- N11. Sprijinirea dezvoltării modelelor de producție bazate pe valoare adăugată mare (ecologic, montan, tradiționale, scheme de calitate);
- N12. Nevoia de creștere a cooperării între actorii implicați în lanțul alimentar;
- N13. Încurajarea consumului de produse naționale și dezvoltarea de piețe locale;
- N14. Furnizarea de servicii de consiliere și consultanță agricolă adaptate nevoilor fermierilor.

La baza identificării nevoilor enumerate anterior a stat analiza situației actuale descrise în analiza PNS 2021-2027, corelată cu obiectivele sectoriale prevăzute de documentele strategice și de politici publice care vizează agricultura și dezvoltarea rurală.

Obiectiv General 2. Consolidarea acțiunilor de protejare a mediului și a celor împotriva schimbărilor climatice și contribuția la îndeplinirea obiectivelor Uniunii Europene în materie de mediu și climă

Rezultatele așteptate în cadrul acestui obiectiv general sunt:

- ✓ Reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră din activitățile agricole;
- ✓ Adaptarea la efectele schimbărilor climatice în sectoarele agricol și forestier;
- ✓ Gestionarea eficientă a resurselor naturale și menținerea unui impact redus al agriculturii asupra resurselor naturale (sol, apă, aer);
- ✓ Asigurarea produselor agroalimentare sănătoase;
- ✓ Menținerea unui status de conservare bun al biodiversității și păstrarea zonelor cu înaltă valoare naturală;
- ✓ Conservarea caracteristicilor spațiului rural și a peisajelor naturale.

Pentru atingerea acestor rezultate, este necesară dezvoltarea unor tipuri de intervenții care să urmărească:

- N15: Menținerea sau adoptarea unor practici agricole extensive care să asigure reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră;
- N16: Conversia terenurilor agricole cu scopul îmbunătățirii sechestrării carbonului;
- N17: Adaptarea practicilor agricole în zonele asociate riscurilor climatice determinate de schimbările climatice;
- N18: Menținerea sau adoptarea unor practici silvice care să reducă emisiile GES;
- N19: Menținerea sau adoptarea unor practici agricole extensive care să asigure

- protecția antierozională a solului și creșterea cantității de humus;
- N20: Menținerea sau adoptarea unor practici agricole extensive care să asigure protecția resurselor de apă împotriva poluării;
- N21: Menținerea sau adaptarea practicilor agricole și silvice în acord cu nevoile etologice ale speciilor de animale sălbatice prioritare și în corelare cu măsurile de Management necesare pentru menținerea habitatelor importante;
- N22: Adaptarea la scară largă a unor metode agricole durabile cu scopul managementului eficient al resurselor naturale (apă, sol și aer) și biodiversității;
- N23: Încurajarea menținerii și aplicării practicilor agricole tradiționale.

Pe lângă acestea, cu scopul atingerii celor 3 obiective specifice subordonate obiectivului general privind acțiunile de protecție a mediului, este necesară **dezvoltarea unor operațiuni care să asigure:**

- N24: Dobândirea de cunoștințe necesare fermierilor pentru aplicarea metodelor agricole durabile și pentru adaptarea la condițiile de mediu și conformarea la condiționalități;
- N25: Furnizarea de servicii de consiliere și consultanță agricolă adaptate nevoilor fermierilor de a furniza servicii de mediu și de a se adapta la condițiile de mediu și condiționalități;
- N26: Adaptarea activităților de cercetare, a rezultatelor cercetării și a infrastructurii și serviciilor TIC la nevoile fermierilor legate de aplicarea unor metode agricole durabile și a unor metode de adaptare la condițiile de mediu și la condiționalități;
- N27: Îmbunătățirea colaborării între actorii din mediul rural.

La baza identificării nevoilor enumerate anterior a stat analiza situației actuale descrise în analiza PNS 2021-2027, corelată cu obiectivele sectoriale prevăzute de documentele strategice și de politici publice care vizează dezvoltarea durabilă, protecția mediului și managementul eficient al resurselor naturale.

Obiectiv General 3. Consolidarea structurii socio-economice a zonelor rurale

Rezultatele așteptate în cadrul acestui obiectiv general sunt:

- ✓ Creșterea veniturilor populației din mediul rural;
- ✓ Creșterea calității vieții în mediul rural;
- ✓ Sporirea numărului de tineri implicați în sectoarele agroalimentar și non agricol și în spațiul rural, corelat cu creșterea rolului educației antreprenoriale agricole pentru aceștia;
- ✓ Reducerea gradului de sărăcie și a riscului de excluziune socială în spațiul rural;
- ✓ Dezvoltarea Zonei Montane din România;
- ✓ Reducerea abandonului zonelor rurale, în special manifestat în rândul populației tinere;
- ✓ Creșterea gradului de utilizare de noi tehnologii în sectorul agro-alimentar de către tineri.

Pentru atingerea acestor rezultate, au fost identificate următoarele nevoi:

- N28. Întinerirea generațiilor de fermieri;
- N29. Cunoștințe adecvate în rândul fermierilor;
- N30. Infrastructură de bază și servicii adecvate pentru îmbunătățirea calității vieții în zonele rurale;
- N31. Acces facil la sursele de finanțare pentru sectorul agricol, antreprenori și noile inițiative de afaceri în mediul rural;
- N32. Creșterea și diversificarea numărului de locuri de muncă în zonele rurale;
- N33. Managementul riscului în agricultură raportat la tinerii fermieri;
- N34. Creșterea accesului tinerilor la terenuri agricole și la posibilitatea de comasare a acestora;
- N35. Atragerea tinerilor către zonele montane din România;
- N36. Modernizarea infrastructurii de învățământ agricol;
- N37. Sprijinirea dezvoltării locale sub responsabilitatea comunității;
- N38. Îmbunătățirea infrastructurii de bază și a serviciilor adecvate în zonele rurale;
- N39. Facilitarea accesului la instrumente financiare adecvate pentru fermieri, procesatori și antreprenori din zonele rurale;
- N40. Creșterea și diversificarea locurilor de muncă în zonele rurale;
- N41. Reducerea gradului de sărăcie și a riscului de excluziune socială;
- N42. Asigurarea unui nivel adecvat de capital și tehnologie în silvicultură;
- N43. Conservarea și valorificarea patrimoniului local;
- N44. Dezvoltarea bioeconomiei;
- N45. Dezvoltarea Zonei Montane pe cele 3 dimensiuni: social, economic și de mediu;
- N46. Creșterea numărului de produse cu valoare adăugată mare a produselor certificate prin scheme de calitate, a produselor cu un impact redus asupra mediului înconjurător și promovarea produselor obținute prin metode extensive;
- N47. Limitarea utilizării antibioticelor în agricultură și utilizarea sustenabilă a produselor pentru protecția plantelor și a îngrășamintelor chimice;
- N48. Dezvoltarea sectorului de procesare a produselor agricole și adaptarea acestuia la standardele UE și dezvoltarea lanțurilor de aprovizionare;
- N49. Îmbunătățirea răspunsului agriculturii UE la cerințele societății privind deșeurile alimentare;
- N50. Asigurarea unor condiții superioare de bunăstare a animalelor;

La baza identificării nevoilor enumerate anterior a stat analiza situației actuale descrise în analiza PNS 2021-2027, corelată cu obiectivele sectoriale prevăzute de documentele strategice și de politici publice care vizează agricultura și dezvoltarea rurală.

Obiectiv transversal - Promovarea cunoașterii, inovării și digitalizării în agricultură
--

Rezultatele așteptate în cadrul acestui obiectiv transversal sunt:

- ✓ Creșterea numărului de fermieri care vor beneficia de consiliere, consultanță agricolă și formare profesională, precum și optimizarea nivelului de cunoștințe;
- ✓ Dezvoltarea unui sistem de inovare și cunoștințe în agricultură (AKIS) funcțional și dinamic;
- ✓ Eficientizarea transferului de cunoștințe și îmbunătățirea producției prin facilitarea accesului la informații, practici și tehnologii noi;
- ✓ Dezvoltarea unor parteneriate funcționale;
- ✓ Dezvoltarea tehnologiilor digitale și dezvoltarea infrastructurii online;

- ✓ Consolidarea unui sistem de consultanță public/privat.

Pentru atingerea acestor rezultate, au fost identificate următoarele nevoi:

- N51. Nevoia de creștere a gradului de instruire a fermierilor, prin îmbunătățirea competențelor și cunoștințelor de bază ale acestora;
- N52. Nevoia de consolidare a unui sistem de consiliere și consultanță public/privat;
- N53. Nevoia de a dezvolta un sistem de inovare și cunoștințe în agricultură (AKIS) astfel încât să se realizeze un schimb de cunoștințe și expertiză în dezvoltarea rurală;
- N54. Nevoia de facilitare a introducerii inovării în agricultură prin intermediul cooperării între actorii relevanți;
- N55. Nevoia de dezvoltare a tehnologiilor digitale care pot contribui la crearea de noi produse și servicii și creșterea nivelului de conștientizare a fermierilor;
- N56. Nevoia de consolidare a inovării interactive și de stimulare a sinergiilor la nivel intersectorial prin implicarea tuturor actorilor socio-economici, de diseminare a cunoștințelor și de sprijinire a tranziției digitale în agricultură, prin crearea de sisteme inovative flexibile care optimizează fluxul de informații.

La baza identificării nevoilor enumerate anterior a stat analiza situației actuale descrise în analiza PNS 2021-2027, corelată cu obiectivele sectoriale prevăzute de documentele strategice și de politici publice care vizează agricultura și dezvoltarea rurală.

NEVOILE IDENTIFICATE ȘI JUSTIFICAREA ALEGERII NEVOILOR

Obiectiv General 1

Promovarea unui sector agricol inteligent, rezilient și diversificat care să asigure securitatea alimentară

Obiectiv Specific 1

Sprrijinirea veniturilor agricole viabile și a rezilienței în întreaga uniune pentru sporirea securității alimentare

N01. Creșterea viabilității fermelor prin stabilizarea veniturilor și eliminarea discrepanțelor și disparităților între categorii de ferme, sectoare agricole și teritorii

Având în vedere problemele structurale ale sectorului agricol românesc, este nevoie ca sprijinul să se concentreze, în principal, pe abordarea și atenuarea dezavantajelor structurale, în vederea consolidării și restructurării, care să permită atingerea unui nivel optim de viabilitate la nivelul fermelor.

Conform analizei SWOT, în România, segmentul preponderent este cel al fermelor de dimensiuni mici/mijlocii, care utilizează o parte semnificativă a suprafeței agricole. Având în vedere dimensiunile reduse ale exploatațiilor, lipsa de capital și veniturile variabile, aceste categorii de ferme denotă vulnerabilitate crescută atât din punct de vedere economic, cât și din punct de vedere al combaterii efectelor schimbărilor climatice.

Aceste ferme au în general o productivitate scăzută, cauzată și de o dotare tehnică deficitară, sunt de cele mai multe ori afectate de un grad ridicat de fragmentare, aplică practici agricole cu eficiență economică slabă, și prin urmare obțin venituri reduse.

Astfel, fermele cu dimensiuni mici și mijlocii care produc pentru piață sub o formă de organizare economică, în special fermele de familie, preponderent cele din zona montană, au nevoie de un sprijin conjugat pentru a evita abandonul activităților agricole, pentru facilitarea accesului pe piață și realizarea de investiții, factori care vor conduce la stabilizarea și creșterea nivelului veniturilor.

Este nevoie de acces la resurse financiare și asigurarea unui nivel echitabil al plăților directe decuplate și cuplate.

Se impune finanțarea mai consistentă a fermelor mici și medii prin aplicarea plăților redistributive.

Totodată, un nivel al plăților suficient pentru schemele de climă și mediu, poate asigura o plată suplimentară fermierilor care să compenseze depășirea cerințelor obligatorii, fiind stimulați în vederea adoptării practicilor agricole benefice pentru climă și mediu.

Plățile directe decuplate acționează ca un tampon împotriva variabilității veniturilor, cu toate acestea, există diferențe între sectoarele agricole.

Pentru fermele specializate în cereale, semințe oleaginoase și culturi proteice, atât nivelul venitului, dar și volatilitatea veniturilor sunt ridicate, plățile decuplate reprezentând aproximativ jumătate din veniturile lor. În ferme specializate în alte culturi de câmp și în producția de lapte, modelul este similar, dar cu niveluri mai mici de venit. Fermele de bovine au un venit redus, dar depind foarte mult de sprijinul acordat. Fermele de ovine și caprine au venituri foarte mici, aproximativ jumătate provenind din subvenții.

Totodată se constată un nivel al veniturilor mic în cazul fermelor zootehnice mixte dar și în cazul fermelor mixte vegetal-zootehnic. În plus, se constată, comparativ cu alte sectoare ale economiei, venituri mici ale fermierilor care pot avea ca și consecință abandonarea activităților agricole în favoarea altor tipuri de activități.

Fermierii din RO au în continuare nevoie de sprijin cuplat pentru venit pentru a face față dificultăților cu care se confruntă, sprijin care va conduce la îmbunătățirea competitivității, a sustenabilității și a calității.

Totodată, este nevoie de asigurarea veniturilor echilibrate pe tot teritoriul național, indiferent de specificul zonei, având în vedere faptul că suprafața totală desemnată cu constrângeri naturale și alte constrângeri specifice (ANC) acoperă aproximativ 50% din suprafața agricolă din România. Veniturile exploatațiilor din zonele ANC în special în cazul exploatațiilor din zona montană, sunt în medie mai mici decât cele ale exploatațiilor din celelalte zone.

Este nevoie ca exploatațiile agricole din zonele ANC să fie sprijinite suplimentar pentru a compensa pierderile de venit produse de factorii pedoclimatici, dar și pentru a se dezvolta și pentru a depăși constrângerile cu care se confruntă. Astfel, se va asigura șanse echitabile și noi oportunități pentru fermele din zonele cu constrângeri naturale, creșterea producției și competitivitatea lor în raport cu exploatațiile din alte zone.

Sprijinul direcționat pentru fermele mici și mijlocii, care produc pentru piață în sistem organizat, poate contribui la evitarea abandonului activităților agricole, prevenirea migrației din mediul rural, reînnoirea generațiilor în managementul fermelor, menținerea locurilor de muncă în sectorul agroalimentar pe întreg teritoriul contribuind astfel la consolidarea vieții socio-economice în zonele rurale.

N02. Asigurarea menținerii producției agricole concomitent cu îmbunătățirea performanțelor economice și creșterea veniturilor pentru fermele mici/ medii/ ferme de familie

România prezintă anumite caracteristici structurale asemănătoare cu cele ale sectoarelor agricole din celelalte state membre UE, dar este unică prin mărimea decalajului dintre categoria fermelor mari și aceea a fermelor mici, precum și prin prevalența fermelor care practică agricultură pentru obținerea bunurilor de autoconsum.

Specificitatea agriculturii din RO, caracterizată prin polaritatea între ferme de dimensiuni foarte mari și ferme foarte reduse, inclusiv decalaje importante în ritmul de creștere al venitului în raport cu mărimea fermelor, exprimă o vulnerabilitate din punct de vedere economic al fermelor de dimensiuni mici și medii și ferme de familie.

Se impun măsuri de sprijin pentru evitarea abandonului activităților agricole, pentru asigurarea accesului pe piață și realizarea de investiții, factori care vor conduce la stabilizarea și creșterea nivelului veniturilor.

Restructurarea fermelor mici și mijlocii care produc pentru piață sub o formă de organizare economică, în vederea consolidării fermelor de familie precum și încurajarea acestora de a se asocia sub diferite forme (cooperative sau grupuri de producători, sau parteneriate informale de cooperare pentru asigurarea lanțurilor scurte agroalimentare) concură la creșterea puterii de reprezentare a acestora, fapt care se va reflecta ulterior în stabilizarea și creșterea nivelului veniturilor.

Abordarea acestei nevoi specifice României va asigura noi oportunități pentru facilitarea restructurării fermelor, integrarea fermelor mici/medii pe piață și dezvoltarea fermelor de familie.

Acest sprijin va crea premisele ulterioare îmbunătățirii performanțelor economice prin modernizarea fermelor mici și mijlocii, prin investiții în active fizice.

Deși fermierii români, în special micii fermieri, au început să înțeleagă importanța conceptului de cooperare și avantajele ce decurg din aceasta, există încă reticențe în a se organiza în forme asociative și parteneriate viabile din punct de vedere economic.

De aceea, este necesară o abordare mai intensă a conceptului de cooperare, atât sectorial cât și local între fermieri, în cadrul cooperativelor, a grupurilor și organizațiilor de producători, pentru a-și îmbunătăți și adapta producția la cerințele pieței (inclusiv pentru aspecte legate de aprovizionare, depozitare, cantitate și calitate) și pentru a-și comercializa produsele împreună, optimizându-și în acest mod costurile. Este necesar sprijin specializat pentru a informa și stimula fermierii să se implice în aceste structuri/grupuri, dar și creșterea nivelului de capitalizare a formelor asociative pentru ca acestea să funcționeze eficient, în beneficiul membrilor. Această nevoie ar trebui să fie abordată inclusiv printr-o politică fiscală care să stimuleze înființarea și funcționarea de forme asociative în agricultură. Nevoile menționate mai sus există în toate sectoarele agricole, inclusiv în sectorul pomicol, caracterizat de un număr insuficient de forme asociative, ceea ce contribuie, de asemenea, la nivelul slab de competitivitate al producătorilor primari.

Un alt aspect care se impune a fi abordat este nevoia de conștientizare a fermierilor asupra oportunităților pe care le oferă parteneriatul cu alți actori implicați în sectorul agro-alimentar (ex. institute de cercetare, instituții de învățământ, unități de procesare) și implicarea lor în acestea pentru dezvoltarea unor aplicații, procese și produse inovatoare.

Prin asociere în activitățile de afaceri, fermierii își vor consolida puterea de negociere, pot cumpăra echipamente agricole, tehnologii și alte inputuri agricole la prețuri convenabile, pot avea acces mai ușor la credite și pot introduce inovații și idei noi de management, sunt amortizate efectele grave asupra membrilor în situații de criză, accesibilitate mai ridicată și creșterea absorbției de fonduri europene, toate acestea având un impact pozitiv asupra rentabilității afacerii pe termen lung. Formele asociative pot juca un rol important în rezolvarea problemelor de management cu care se confruntă fermele și în construirea de mijloace de creștere a venitului acestora. Sprijinul pentru înființarea de grupuri de producători, organizații de producători în sectorul agricol și cooperative, va contribui la reducerea dezavantajelor structurale și la consolidarea poziției pe piață a fermierilor.

Participarea activă a fermierilor în parteneriate alături de cercetători și alți actori implicați, va contribui la creșterea viabilității exploatațiilor prin aplicarea unor procese inovatoare și obținerea unor produse cu o accesibilitate crescută pe piață, mai ales pe piața locală, rezultând astfel, creșterea competitivității fermelor și orientarea lor către piață.

N03. Creșterea gradului de reziliență a exploatațiilor agricole la factorii climatici și asigurarea securității alimentare

Sectorul agricol prezintă un risc inerent și este imperativ necesar ca fermierii să aibă la dispoziție diferite instrumente pentru a face față pierderilor din producție (cum ar fi cele care rezultă în urma fenomenelor climatice sau a bolilor animalelor și ale plantelor) și volatilității prețurilor. RO trebuie să își propună instrumente de sprijinire a gestionării riscurilor de către fermieri și de răspuns la situații de criză. Pe lângă plățile directe care pot avea un impact semnificativ asupra stabilizării veniturilor, pentru anumiți fermieri se pot include instrumente de prevenire menite să îi ajute pe fermieri să își sporească reziliența.

În România, în general, resursele naturale sunt în stare bună, însă sistemele de management al riscului și serviciile prin care riscurile climatice și sanitare potențiale pot fi aplanate sunt insuficiente. Chiar și fermele comerciale au, în mare parte, o bază materială insuficientă și

sunt dotate inadecvat pentru a face față riscurilor climatice, evenimentelor climatice nefavorabile sau a evenimentelor catastrofale. În marea lor majoritate, fermele agricole nu sunt dotate cu sisteme de avertizare/protecție împotriva efectelor climatice adverse, care au menirea de a preîntâmpina pagubele produse de fenomenele meteo extreme și respectiv, atacuri de boli sau dăunători.

Este necesar ca fermierii să gestioneze mai bine riscul în cadrul propriei afaceri, deoarece pe termen mediu și lung se preconizează un impact mare al schimbărilor climatice asupra producției primare. Posibile riscuri sunt cele de scădere a activității economice cauzate de incidente de mediu, dezastre naturale și efectele schimbărilor climatice (precum inundații persistente, alunecări de teren, eroziune, pagube cauzate de furtuni, secetă, focare de boli, lipsa accesului la resurse de apă).

De asemenea, fermierii și autoritățile responsabile trebuie să prevină și să reducă posibilele dezastre naturale, evenimente climatice adverse și evenimente catastrofale. În condițiile în care aceste fenomene sunt deja prezente, nevoia refacerii potențialului agricol este esențială pentru reluarea activității de producție a fermierilor.

Este important să fie implementate sisteme pentru gestionarea și aplanarea implicațiilor economice ale acestor riscuri, în acest fel fermierii ar putea minimiza efectele evenimentelor catastrofale, schimbărilor climatice, care pot afecta producția, viabilitate generală a afacerii și siguranța gospodăriei și asigurarea surselor de hrană și de venit.

În mod similar, existența unor instrumente de sprijin pentru prevenția acestor fenomene și refacerea producției agricole conduce la creșterea biosecurității fermelor și la reducerea riscului de abandon a activității prin refacerea potențialului agricol al fermelor, prevenirea bolilor și dăunătorilor pentru plante și animale (PPA, altele).

Este nevoie de un sistem eficient de management al riscurilor dar și de investiții în infrastructura agricolă și modernizarea exploatațiilor din perspectiva gestiunii riscurilor climatice, cum ar fi în sectorul de legume-fructe (sisteme de protecție a culturilor adaptate la fenomenele climatice cu care se confruntă agricultura românească) și sectorul vitivinicol, în vederea atenuării gradului de vulnerabilitate în fața amenințărilor externe de tipul modificărilor climatice.

În contextul situației actuale privind schimbările climatice se constată creșteri ale temperaturii medii anuale ce amplifică fenomenele climatice extreme (secetă, inundații etc.). Infrastructura de irigații din România nu este total adaptată din punct de vedere al eficienței utilizării resurselor. Infrastructura secundară este încă deficitară din punct de vedere al adaptării și modernizării din perspectiva utilizării eficiente a resursei de apă.

Modificarea condițiilor climatice poate conduce la creșterea incidenței atacurilor dăunătorilor și bolilor, și la reducerea productivității naturale a terenurilor agricole și forestiere. În vederea adaptării la efectele schimbărilor climatice și îmbunătățirea rezilienței mediului la acestea, este necesară înființarea, extinderea și/sau modernizarea instalațiilor eficiente de irigații, promovarea de tehnologii și practici noi de management agricol pentru gestionarea fenomenului de creștere al incidenței atacurilor dăunătorilor și bolilor, adoptarea de măsuri pentru managementul riscului, înființarea de perdele forestiere de protecție a câmpului și informarea fermierilor cu privire la cele mai bune practici agricole, spre exemplu cu privire la soiurile utilizate sau consumul de apă. Aceste acțiuni urmăresc atenuarea efectelor secetelor excesive și a manifestării atacurilor dăunătorilor și a bolilor, ameliorarea climatului local, acoperirea pierderilor cauzate de vulnerabilitatea comunităților rurale față de efectele schimbărilor climatice, precum și eficientizarea utilizării resurselor de apă dulce.

Prin realizarea procesului de desecare drenaj se urmărește creșterea capacității de producție a terenurilor agricole și extinderea suprafețelor cu folosință agricolă prin

scoaterea unor terenuri de sub efectul excesului de umiditate. De asemenea, aceste lucrări contribuie la întoarcerea în circuitul economic a terenurilor degradate de acțiunea unor factori naturali sau antropici - soluri sărăturate, acide, nisipoase, poluate cu reziduuri petroliere sau de altă natură, terenuri ocupate de halde de steril provenite de la exploatarea miniere sau alte activități industriale.

De asemenea, prin lucrările de combaterea eroziunii solului se va urmări prevenirea și diminuarea degradării terenurilor agricole prin eroziune de suprafață și adâncime, asigurându-se condiții favorabile de utilizare a terenurilor.

Lucrările din sistemele de combatere a eroziunii solului își manifestă efectul din momentul execuției lucrărilor fără să țină seama de limitele proprietăților și independent de voința administratorului lucrărilor sau a proprietarilor de terenuri.

În contextul actual în care evenimentele hidrologice majore s-au intensificat, instabilitatea climatică căpătând o cadență aproape anuală, fiecare componentă a domeniului îmbunătățirilor funciare este concepută să funcționeze în complex cu celelalte. De aceea sistemele de irigații sunt proiectate să funcționeze în complex cu sistemele de desecare - drenaj și sistemele antierozionale.

Obiectiv Specific 2

Consolidarea orientării către piață și creșterea competitivității

N04. Modernizare și restructurare a exploatațiilor mici /mijlocii, în special fermele de familie, prin investiții pentru îmbunătățirea productivității

În vederea îmbunătățirii performanțelor economice și totodată consolidării exploatațiilor agricole, sunt necesare investiții, pentru protecția mediului, aplicarea de noi tehnologii care să vizeze îmbunătățirea calității produselor obținute, promovării economiei circulare în scopul reducerii costurilor de producție și creșterii competitivității. Astfel fermierii și procesatorii pot folosi produsele și subprodusele aferente producției agricole pentru a crește autonomia energetică și pot investi în facilitati la scara mica de obtinere a energiei prin folosirea biomasei, etc.

Agricultura RO are un grad de dotare insuficient al exploatațiilor mici și mijlocii, iar acesta scade proporțional cu scăderea dimensiunea exploatației. Gradul scăzut de dotare cu utilaje și echipamente inclusiv pentru irigații dar și uzura fizică și morală, conduc la o productivitate scăzută.

Astfel, nevoia de dotare a fermelor cu sisteme de irigații eficiente în vederea utilizării eficiente a apei, va impacta pozitiv atât productivității acestora dar și creșterea eficienței utilizării resurselor.

Agricultura este supusă fenomenelor climatice extreme, nu doar lipsa apei poate provoca pagube însemnate culturilor agricole dar și inundațiile pot cauza pierderi importante de producție. De aceea este nevoie de utilizarea și gestionarea eficientă a amenajărilor de desecare-drenaj și încurajarea proprietarilor de terenuri aflate în aceste amenajări, în vederea constituirii în Organizații de desecare-drenaj (ODD) în aceste zone.

Mulți fermieri, inclusiv cei din zona montană, au sisteme de producție învechite, de calitate slabă și facilități de depozitare și prelucrare inadecvate sau inexistente. Activele corporale nu sunt adaptate condițiilor de producție, mai ales în perioadele de vârf.

Multe ferme au dificultăți în adoptarea de noi tehnologii din cauza mijloacelor financiare proprii insuficiente și a accesului redus la finanțare. Fermele mici și mijlocii care produc

pentru piață în sistem organizat, în special fermele de familie, au nevoie de sprijin pentru a valorifica potențialul și a crește competitivitatea.

Se identifică nevoia de investiții în modernizare și construcții de facilități de stocare, echipamente, mașini, spații post-recoltare și condiționare, sisteme de sortare, calibrare, mijloace de producție.

Există nevoia prioritizării sub-sectoarelor agricole cu tendințe de diminuare a efectivelor, în special bovine, suine și păsări, inclusiv investiții în ferme de reproducție, având în vedere deopotrivă și faptul că preferințele consumatorilor în RO sunt din ce în ce mai diversificate, iar potențialul de creștere economică poate fi exploatat în aceste sectoare, contribuind astfel la realizarea unui sector competitiv.

Totodată, sectorul de legume și fructe are nevoie de investiții, în special în spații protejate dar și în vederea refacerii potențialului plantațiilor pomicele îmbătrânite prin reconversie acestora, inclusiv a plantațiilor de hamei. În mod sinergic se impune nevoia de investiții în facilități de stocare-procesare, în special primă procesare (facilități de ambalare, etichetare) pentru a asigura o legătură mai bună cu piața de desfacere în sensul răspunsului la nevoile și exigențele consumatorilor dar și pentru a **crește competitivitatea acestor exploatații**.

Privitor la subsectorul culturilor de câmp acesta are un randament sub potențialul agricol. Fermele mari au deficit legat de aplicarea ultimelor tehnologiilor inovative ce permit o dezvoltare competitivă cu impact redus asupra mediului. Abordând aceste nevoi, fermele vor îmbunătăți eficiența costurilor și productivitatea muncii, diversifica veniturile și standardele - inclusiv cele de protecția mediului.

N05. Creșterea investițiilor în agricultura de precizie, digitizare ca instrumente esențiale pentru sustenabilitatea sectorului agricol și pentru creșterea competitivității

Sectorul agricol trebuie să intre în era digitală, într-un efort de a răspunde nevoilor de nutriție în creștere la nivel mondial și pentru a răspunde provocărilor climatice, toate acestea pe fondul creșterii populației, ceea ce a condus la creșterea cererii pentru produsele agricole.

Având în vedere nevoia de a produce mai mult utilizând resurse mai reduse, agricultura de precizie poate deveni un instrument esențial pentru sustenabilitatea sectorului agricol și pentru creșterea competitivității.

Utilizarea de tehnologii inovatoare este reflectată în efectele socio-economice și de mediu, cum ar fi: creșterea producției, reducerea consumului de combustibil, îmbunătățirea condițiilor de lucru ale fermierilor, menținerea structurii solului, conservarea și îmbunătățirea caracteristicilor solului, scădere semnificativă a riscului de eroziune, creșterea rezervei de apă din sol, etc.

Este nevoie de digitizarea agriculturii și utilizarea agriculturii de precizie pentru utilizarea tehnologiei în scopul creșterii producției, diminuării consumului de resurse, protejării solului, resurselor de apă etc.

Introducerea noilor tehnologii în procesarea producției primare, îi ajută pe fermierii să asigure sustenabilitatea fermelor, contribuind totodată la echilibrarea balanței comerciale, în ceea ce privește exportul de materii prime, în detrimentul celor procesate.

Fermierii care practică agricultura de precizie vor fi capabili să utilizeze în cea mai bună măsură resursele chimice (pesticide sau îngrășăminte), contribuind astfel la protecția solului și a apelor subterane, și sporind în același timp eficiența producției. Calitatea produselor este îmbunătățită, iar consumul de energie este redus semnificativ.

Prin utilizarea de senzori, agricultorii vor fi în măsură să identifice ariile specifice ale

câmpului care are nevoie de un tratament special și să concentreze aplicarea produselor chimice numai în aceste zone, reducând cantitatea de substanțe chimice utilizate și conservând mediului înconjurător.

Având în vedere că adoptarea pe scară largă a noilor tehnologii și/sau a noilor practici agricole durează, de obicei, schimbul de cunoștințe de la fermier la fermier, dar și între comunitățile de fermieri cu sprijinul terților, cum ar fi organizații de fermieri, organizații ale societății civile locale sau autoritățile publice, este adesea foarte util și necesar.

N06. Încurajarea investițiilor colective realizate de forme asociative, cooperative, grupuri de producători, parteneriate informale care să încurajeze crearea de sisteme autonome de producție/depozitare/procesare/comercializare precum și reducerea a cheltuielilor de exploatare

Deși fermierii români, în special micii fermieri, au început să înțeleagă importanța conceptului de cooperare și avantajele ce decurg din aceasta, există încă reticențe în a se organiza în forme asociative și parteneriate viabile din punct de vedere economic.

Este necesar sprijin specializat pentru a informa și stimula fermierii să se implice în aceste structuri/grupuri, concomitent cu nevoia de creștere a nivelului de capitalizare a formelor asociative pentru ca acestea să funcționeze eficient, în beneficiul membrilor, contribuind astfel la integrarea și valorificarea producției, prin intermediul formelor asociative. Această nevoie ar trebui să fie abordată inclusiv printr-o politică fiscală care să stimuleze înființarea și funcționarea de forme asociative în agricultură. Nevoile menționate mai sus există în toate sectoarele agricole, inclusiv în sectorul pomicol caracterizat de un număr insuficient de forme asociative, ceea ce contribuie, de asemenea, la nivelul slab de competitivitate al producătorilor primari.

Prin asociere în activitățile de afaceri, fermierii își vor consolida puterea de negociere, pot cumpăra echipamente agricole, tehnologii și alte inputuri agricole la prețuri convenabile, pot avea acces mai ușor la credite și pot introduce inovații și idei noi de management, sunt amortizate efectele grave asupra membrilor în situații de criză, accesibilitate mai ridicată și creșterea absorbției de fonduri europene, toate acestea având un impact pozitiv asupra rentabilității afacerii pe termen lung. Formele asociative pot juca un rol important în rezolvarea problemelor de management cu care se confruntă fermele și în construirea de mijloace de creștere a venitului acestora.

Un alt aspect care se impune a fi abordat este nevoia de conștientizare a fermierilor asupra oportunităților pe care le oferă parteneriatul cu alți actori implicați în sectorul agro-alimentar (ex. institute de cercetare, instituții de învățământ, unități de procesare) și implicarea lor în acestea pentru dezvoltarea unor aplicații, procese și produse inovative.

Participarea activă a fermierilor în parteneriate alături de cercetători și alți actori implicați va contribui la creșterea viabilității exploatațiilor prin aplicarea unor procese inovative și obținerea unor produse cu o accesibilitate crescută pe piață, mai ales pe piața locală, rezultând astfel creșterea competitivității fermelor și orientarea lor către piață.

N07. Dezvoltare/restructurare a sectorului de procesare a produselor agricole

Cu toate că nivelul performanței din industria alimentară a crescut, există încă nevoie de restructurare, pentru a ajuta sectorul să rămână competitiv și să respecte standardele de siguranță alimentară și calitate a produselor și pentru a stabili niște verigi de comercializare eficiente între industria alimentară și marea majoritate a agricultorilor.

În România, sectorul de procesare a produselor agricole are nevoie de investiții în special pentru modernizarea unităților existente cu echipamente și procese tehnologice inovatoare inclusiv echipamente care să permită economie circulară și care să permită creșterea productivității, productivitate care în momentul de față este scăzută raportat la UE28.

Din punct de vedere al competitivității, industria alimentară din România încă are decalaje semnificative în ceea ce privește valoarea adăugată a produselor alimentare în raport cu capacitatea de producție a produselor agricole autohtone, aspect ce se poate observa din faptul că se exportă materii prime și se importă alimente procesate.

Astfel, este necesară concentrarea sprijinului pe acele produse agro-alimentare pentru care există producție de materii prime diversificate, pentru realizarea unor capacități de procesare dar și depozitare/ stocare care să asigure o valorificare la prețuri competitive în funcție de perioadă, atât în sectorul vegetal cât și în cel zootehnic.

În acest sens, nevoia de investiții în spații de producție și tehnologii moderne, dezvoltarea de noi produse, aplicarea practicilor și tehnologiilor inovatoare este mare în industria laptelui și a produselor lactate, în procesarea produselor horticole și cartofi, în industria cărnii, a produselor de panificație, dar și a produselor cu înaltă valoare adăugată- produse ecologice, produse înregistrate în schemele de calitate europene (IGP, DOP, DOC, montan) și naționale.

Stimularea acestor domenii va conduce la îmbunătățirea productivității, creșterea competitivității și a sustenabilității unităților de procesare care respectă standardele UE (siguranță alimentară și trasabilitate), a operatorilor certificați ecologic care obțin produse de calitate, precum și creșterea ponderii pe piață a produselor autohtone cu valoare adăugată înaltă.

Totodată, fermele mari care produc pentru piață în sistem organizat trebuie să fie încurajate să proceseze materia primă, în vederea creșterii competitivității și a veniturilor.

Progresele realizate vor echilibra nevoia de procesare în raport cu capacitatea de producție internă cu efecte pozitive asupra balanței comerciale, mai ales în contextul unei piețe aflate în plină dezvoltare și a interesului crescut al consumatorului pentru alimente sănătoase cu impact redus asupra mediului. De asemenea, unitățile de procesare își vor putea eficientiza activitatea prin reducerea consumului de energie și prin producerea și utilizarea energiei regenerabile în propriile unități.

N08. Nevoia de acces la instrumente financiare

Fermierii din spațiul rural au nevoie pentru realizarea investițiilor de acces facil la sursele de finanțare, iar sistemele de creditare și garantare să fie adaptate permanent în raport cu nevoile sectorului de producție agricol și pentru procesare (din punctul de vedere a perioadei de rambursare și al garanțiilor).

În România sursele de finanțare sunt mai puțin accesibile întreprinderilor din zonele rurale (în special celor nou înființate) și sectorului agricol în general. În ciuda instrumentelor financiare implementate în perioadele de programare anterioare sectorul agricol și IMM-urile din rural prezintă în continuare un deficit major de finanțare pe fondul riscului ridicat asociat acestui sector cât și a slabei capitalizări a fermelor și lipsa garanțiilor.

Îmbunătățirea accesului la sursele de finanțare ar sprijini fermele în procesul de modernizare și de orientare mai intensă înspre piață, inclusiv de participare la lanțuri scurte de aprovizionare, în procesul de achiziționare mai competitivă a input-urilor, de diversificare a producției și de îmbunătățire a operațiunilor și a viabilității generale. Instrumentele financiare sunt importante în mod specific atunci când fermele încep proiecte de dezvoltare rurală precum și în cazul inițiativelor antreprenoriale în spațiul rural care necesită co-finanțare, având în vedere dificultatea acestor categorii de beneficiari de a-și asigura cofinanțarea privată.

N09. Creșterea competitivității sectorului vitivinicol

Situația actuală a sectorului vitivinicol arată posibilitățile limitate ale producătorilor mici și mijlocii și nevoia de stimulare continuă a viticultorilor. România consideră esențială sprijinirea susținută a acestui sector, orientarea către piață a producătorilor mici și mijlocii, care produc pentru piață în sistem organizat, pentru a deveni competitivi și adaptați la cerințele pieței.

Este necesară menținerea interesului producătorilor din sectorul vitivinicol de a se dezvolta în raport cu cerințele pieței oferind produse îmbunătățite calitativ, dar și cu o vizibilitate sporită pe piața internă și externă. Eficientizarea procesului de producție și adaptarea continuă la cerințele pieței implică investiții în active fizice și o aliniere tehnologică la standardele competitorilor internaționali.

După absorția a peste 360 mil euro în cadrul măsurii de restructurare/reconversie și înființarea a peste 30.000 ha de plantații noi și de absorbție de aprox. 50 mil.euro pentru investiții noi în crame, este imperios necesar ca producătorii de vin din România să își facă cunoscute vinurile în plan internațional.

Pentru acest lucru este imperios necesar ca producătorii să acceseze mai susținut măsura de promovare a vinurilor.

Măsura de promovare a vinurilor, care are un potențial deosebit, oferă solicitanților posibilitatea de promovare a vinurilor în țările terțe și de informare a consumatorilor din piața internă UE de beneficiile consumului moderat de vin.

Participarea la marile târguri și expoziții de vinuri din toată lumea va oferi posibilitatea producătorilor români de vinuri de a-și face cunoscute vinurile și de a încheia contracte de export cu parteneri externi.

Creșterea competitivității sectorului vitivinicol va putea fi realizată prin afirmarea acestuia pe plan internațional, deoarece vinurile românești prezintă o calitate deosebită și un interes crescând.

La momentul actual, pătrunderea pe piața internațională a vinurilor este îngreunată de lipsa unui brand de țară viticolă, de care producătorii români de vinuri ar putea beneficia.

Constituirea pentru Romania a unui brand de țară viticolă se poate realiza prin implicarea Oficiului National al Viei și Produselor Vitivinicole (ONVPV), care are atribuțiuni legale de promovare a vinului românesc. Astfel, ONVPV va trebui să organizeze programe naționale și internaționale de informare privind beneficiile consumului moderat de vin, prin toate mijloacele mass-media. Deasemenea, va trebui să organizeze pentru producătorii și exportatorii români de vinuri, participarea la principalele târguri și concursuri internaționale.

Participarea constantă la principalele târguri și concursuri de vinuri din lume, ar putea promova adevărata calitate a vinurilor românești, care a adus până în prezent multe medalii producătorilor care au participat la astfel de concursuri.

Schimbările climatice petrecute în România în ultimii ani, au condus la apariția secetei în unele regiuni viticole din sudul țării, cu efecte negative asupra producției de struguri pentru vin. Pentru a preveni pe viitor perpetuarea acestui fenomen meteorologic, ar trebui crescut interesul producătorilor români pentru modernizarea exploatațiilor viticole prin instalarea de instalații de irigare în cadrul plantațiilor viticole.

O altă problemă pe care o întâmpină viticultorii români în prezent, este lipsa forței de muncă sezoniere în perioada recoltării. Pentru o buna desfășurare a campaniei de recoltare

a strugurilor, este necesar pe viitor ca plantațiile viticole să fie adaptate pentru culesul mecanizat, cu ajutorul masinilor de recoltat struguri.

Având în vedere trendul ultimilor ani, de înființare a unor crame de capacitate mică, tip boutique, care vinifică și oferă spre vânzare producția unor plantații mici, se identifică drept oportună posibilitatea înființării unor astfel de unități în vederea valorificării superioare a vinurilor de calitate superioară.

Crizele recent apărute pe plan internațional (embargo-ul Federației Ruse, pandemia de COVID-19) au confirmat că sectorul vie-vin nu s-a stabilizat fiind deosebit de sensibil, ca urmare a procesului de reorganizare. Situația actuală arată posibilitățile limitate ale producătorilor mici și mijlocii și nevoia de susținere continuă.

PNS ar trebui să răspundă următoarelor direcții de acțiune:

- Consolidarea și dezvoltarea sectorului productiv (protejarea patrimoniului național viticol prin măsuri de optimizare a dimensiunii fermelor viticole; modernizarea fermelor prin sprijinirea investițiilor în bunuri și echipamente)
- Consolidarea și dezvoltarea sectorului de vinificație (Sustinerea dezvoltării de crame și mărci comerciale la nivelul centrelor viticole)
- Creșterea valorii comerciale a produselor (promovarea brandului de țară pentru vin, promovarea consumului de vin, susținerea mărcilor comerciale prin participarea la evenimente, târguri, concursuri)
- Valorificarea potențialului IT&C și aplicarea acestuia în sectorul public (administrație) și cel privat (operatori, cetățeni) (dezvoltarea de aplicații pentru gestionarea patrimoniului și creșterea accesului la serviciile oferite de autorități)
- Creșterea capacității de inovare (Stimularea cooperării între instituțiile de cercetare/dezvoltare/inovare și operatorii și creșterea accesului operatorilor la noi produse/piețe/nișe de comercializare)

Obiectiv Specific 3 Îmbunătățirea poziției fermierilor în lanțul valoric

N10. Dezvoltarea și îmbunătățirea sinergiilor în cadrul lanțurilor scurte alimentare, inclusiv a sistemelor de colectare și depozitare

Sectorul agroalimentar primar este fragmentat. În lanțul alimentar există mult mai mulți fermieri decât procesatori dar întreprinderile agricole sunt, în general, de dimensiuni mici. Concentrarea în industria alimentară și în sectorul comerțului cu amănuntul este mai mare decât în sectorul agricol, înzestrând actorii din aval cu o putere de negociere mai mare. Deși această evoluție nu este problematică în sine și poate duce la creșterea eficienței în lanț, abuzul de putere de negociere ar putea duce la practici comerciale neloiale în lanțul alimentar și la o eficiență mai scăzută a lanțului decât cea potențial realizabilă, cu atât mai mult cu cât informațiile fermierilor cu privire la nivelul prețurilor și evoluția lor în avalul lanțului de aprovizionare sunt limitate.

În contextul susținerii lanțurilor alimentare integrate în perioada 2014-2020, la nivelul fermei s-a încercat reducerea decalajului în termeni de metode de organizare și promovare care să permită orientarea fermierului către piață. Totuși, ponderea mică a valorii adăugate pe lanțul alimentar pentru fabricarea de alimente, băuturi precum și a serviciilor în sectorul agroalimentar în detrimentul valorii adăugate aferente producției primare arată că lanțul alimentar se oprește, de multe ori, la veriga de producție.

Acest aspect evidențiază pe de o parte nevoia de a consolida lanțurile alimentare existente precum și de a înființa altele noi, în special lanțuri scurte alimentare, prin integrarea

producției de materie primă cu procesarea și comercializarea și o relație cât mai directă cu consumatorul.

Nevoile de creare, consolidare și promovare a lanțurilor alimentare sunt complexe, iar complexitatea acestora este dată chiar de necesitatea unui sprijin concentrat pe întreg lanțul valoric, dar și nevoia de acompaniere a acestora cu informare și promovare și cooperarea fermierilor în cadrul formelor asociative. În prezent, toate aceste elemente privesc individual au potențial, dar nevoia majoră survine în integrarea acestora într-un cadru organizat, inclusiv din punct de vedere legislativ, care să permită o abordare unitară și să crească valoarea adăugată în fiecare etapă a lanțului valoric.

Capacitatea de stocare/depozitare redusă precum și prima procesare, cu predilecție pentru legume-fructe și cartofi relevă nevoia de a înființa și dezvolta un sistem de colectare și depozitare adecvat care să vină atât în sprijinul fermierilor prin stimularea producției locale și o mai bună valorificare a acestora, cât și a consumatorilor care pot beneficia de produse proaspete, calitative, păstrate în condiții adecvate.

De asemenea, s-a identificat necesitatea facilitării cooperării între producători, procesatori și comercianți în vederea unei mai bune valorificări și promovări a produselor cu valoarea adăugată mare, cu predilecție pe piața locală dar și în marile magazine de tip supermarket prin intermediul lanțurilor scurte, în special prin acțiuni de marketing și cercetare de piață.

Competitivitatea producătorilor primari va fi îmbunătățită și printr-o mai bună integrare a acestora în cadrul lanțului agroalimentar prin participarea la scheme de calitate, atât europene cât și naționale inclusiv produse certificate ecologic. Utilizarea acestor sisteme de calitate asigură valoare adăugată produselor agroalimentare, creștere economică și crearea de locuri de muncă. Comercializarea unui produs certificat pe piața poate constitui o garanție a calității și autenticității sale.

Interesul fermierilor în obținerea și promovarea unor produse de înaltă calitate implică o atenție sporită la proveniența materiei prime utilizate, precum și la utilizarea unor tehnici de producție și prelucrare îmbunătățite.

Totodată, expertiza și resursele existente la nivelul clusterelor și a poliilor de competitivitate din domeniul agroalimentar poate contribui în procesul de identificare a lanțurilor valorice, în special a verigilor lipsă și a celor care trebuie dezvoltate, precum și în susținerea operatorilor economici români din sectorul horticul, vegetal și zootehnic, în procesul de integrare în lanțurile valorice globale și a facilitării accesului pe piața intra și extracomunitară.

Sprijinul pentru dezvoltarea lanțurilor scurte alimentare, inclusiv a sistemelor de colectare și depozitare va permite fermierilor din RO să își diversifice și își crească sursele de venit, să valorifice eficient producția agricolă diversificată, atât în **sectorul vegetal cât și zootehnic**, promovând totodată un consum durabil de produse alimentare cu înaltă valoare nutrițională, accesibile consumatorilor, evidențiind astfel rolul important deținut de o agricultură sustenabilă și competitivă și importanța lanțurilor alimentare în atenuarea efectelor unei crize economice și alimentare, cum este cea generată de pandemia de COVID-19 sau alte calamități.

N11. Sprijinirea dezvoltării modelelor de producție bazate pe valoare adăugată mare (ecologic, montan, tradiționale, scheme de calitate)

În contextul unor experiențe pilot în dezvoltarea de produse locale de calitate și a existenței de materii prime de calitate, cu potențial pentru producerea unor produse sănătoase, crearea de lanțuri alimentare va deschide oportunități de piață pentru fermieri, procesatori și alți actori din mediul rural, pentru diversificarea gamei de produse, promovarea și

vânzarea produselor pe piețele locale sau aproape de sursa de producție, fie individual, fie în comun.

Existența unui context legislativ european, reprezentat de Pactul Ecologic European, cu componenta care vizează agricultura și alimentația-Strategia "de la fermă la consumator", favorabil tranziției către o economie verde, neutră din punct de vedere al emisiilor de carbon și unde agricultura trebuie să asigure producția de alimente "*sigure, nutritive, de calitate înaltă*" și "*cu impact minim asupra naturii*" va oferi un cadru adecvat pentru dezvoltarea unor modele de producție bazate pe creșterea valorii adăugate pe întreg lanțul alimentar.

În RO există un potențial încă nevalorificat, de recunoaștere și promovare a brand-urilor locale prin includerea acestora în schemele de calitate naționale și europene, din cauza unor probleme referitoare la costurile aderării la schemele de calitate, promovarea deficitară a produselor agroalimentare românești, taxele aplicate producătorilor care fac dificil accesul produselor autohtone pe rafturile hipermarket-urilor și a supermarket-urilor, slaba asociere între producători.

Numărul produselor românești recunoscute la nivel european este nesemnificativ pentru a avea impact asupra pieței, rezultând o nevoie acută de a sprijini obținerea și promovarea unor astfel de produse. Produsele pentru care se folosește materie primă locală, ca și cele provenite de la animale crescute în condiții superioare de bunăstare, contribuie la dezvoltarea zonelor rurale, crearea de locuri de muncă, creșterea valorii adăugate și a valorii de piață a acestora, conștientizarea consumatorului referitor la calitatea produselor cu tradiție care fac parte din cultura națională, valorificarea zestrei locale, dar și la importanța asigurării siguranței și securității alimentare.

Luând în considerare cererea de soiuri de viță de vie adaptate la schimbările climatice, dar și contextul favorabil cu privire la numărul considerabil de produse din sectorul vinicol înregistrate în scheme de calitate europene, este importantă consolidarea poziției României prin susținerea acestui sector și facilitarea accesului producătorilor pe piața intra și extracomunitară.

Având în vedere slaba eficiență economică a practicilor agricole extensive/mixte tradiționale și prietenoase cu mediul, la nivelul spațiului rural este nevoie de conservarea biodiversității și valorificarea produselor tradiționale.

Participarea redusă a fermierilor și grupurilor de fermieri la schemele de calitate este legată de costurile suplimentare, de angajamente de asociere și de faptul că valorificarea produselor nu asigură recuperarea costurilor de certificare a acestora. Toate acestea constituie un obstacol pentru cei ce aplică în vederea obținerii unei protecții la nivel european.

Pentru stimularea fermierilor și grupurilor de fermieri din România în demersurile de aderare la sistemele de calitate europene, trebuie implementate măsuri de sprijin care să susțină financiar acoperirea costurilor suplimentare pe care aceștia le suportă. Instituirea unei măsurilor de promovare va veni în sprijinul producătorilor care vor să se asocieze pentru valorificarea produselor agroalimentare cu notorietate locală și va contribui la dezvoltarea agro-turistică a mediului rural.

În contextul unui număr considerabil de produse cu mențiunea facultativă de calitate *Produs Montan*, pentru a contracara depopularea și abandonul activităților agricole în zona montană, este nevoie de acțiuni susținute de sprijin în vederea obținerii acestor produse și a promovării lor pe piața internă și internațională.

Numărul redus al unităților de procesare în sistem ecologic, în condițiile unei cereri în creștere a consumatorilor pentru produse care să corespundă orientării lor către o dietă cu

un aport adecvat de elemente nutritive, necesită stimularea investițiilor în vederea obținerii de produse calitative care să permită un stil de viață sănătos.

Implementarea unor măsuri de sprijin adresate produselor cu rețetă consacrată, este o oportunitate care răspunde cererii în creștere a consumatorilor de astfel de produse și totodată valorificării producției de către retailerii .

În plus, având în vedere suprafața mare a terenurilor agricole clasificate cu înaltă valoare naturală (5.2 mil. ha), România are un potențial ridicat în ceea ce privește obținerea de produse de calitate, cu valoare adăugată mare (ecologice, tradiționale, montane, scheme de calitate), aspect ce va contribui la identificarea și dezvoltarea unor modele de producție sustenabile, viabile din punct de vedere economic, care să răspundă nevoilor de consum ale populației.

N12. Nevoia de creștere a cooperării între actorii implicați în lanțul alimentar

Având în vedere datele furnizate în analiza SWOT privind situația actuală asocierii din sectorul agro-alimentar, este necesară o abordare mai intensă a conceptului de cooperare atât sectorial cât și local între fermieri, în cadrul cooperativelor, a grupurilor și organizațiilor de producători, pentru a-și îmbunătăți și adapta producția la cerințele pieței (inclusiv pentru aspecte legate de aprovizionare, depozitare, cantitate și calitate) și pentru a-și comercializa produsele împreună (inclusiv prin lanțuri scurte de aprovizionare), optimizându-și în acest mod costurile, având o putere de negociere mai mare și un acces mai facil pe piața internă, inclusiv locală, dar și pe piața internațională.

Numărul relativ scăzut de forme asociative viabile economic, timpul îndelungat (2-3 ani) necesar membrilor de a se adapta la cerințele și regulile impuse de cadrul legislativ pentru formele asociative (cooperative, grupuri de producători) până la momentul în care acestea funcționează eficient, cooperarea deficitară cu alți actori ai lanțului alimentar, sunt impedimente care trebuie depășite pentru a obține produse competitive.

De asemenea, informațiile relevante insuficiente la nivelul individual al fermierului, atât cele din avalul lanțului alimentar cu privire la prețuri, producție, consum și stocuri cât și cele aferente accesului la tehnologii inovative, conduc la concluzia că stimularea asocierii fermierilor cu alți actori din lanț (procesatori, comercianți, distribuitori, institute de cercetare etc) și organizarea în forme asociative sau constituirea de parteneriate va contribui la creșterea capacității acestora de a face față riscului volatilității pieței într-o manieră mai eficientă și va diminua impactul economic negativ generat de pandemia COVID 19, epizootii și calamități naturale cu care se confruntă România.

Capitalizarea rămâne însă cea mai grea barieră de depășit pentru formele asociative, cu predilecție pentru cooperative, în contextul în care majoritatea cooperativelor au o bază materială insuficientă și nu dețin decât capital social. În plus, membrii cooperatori au nevoie la rândul lor de capitalizare pentru afacerile curente, ceea ce determină lipsa de lichidități pentru investiții ale cooperativelor, acestea fiind în continuare captive în paradigma de comercianți/traderi ai producției/inputurilor membrilor. O susținere concertată în sensul capitalizării și consolidării patrimoniului acestora, ar permite demararea unor proiecte de investiții care să adauge valoare producției primare a membrilor, să crească competitivitatea exploatațiilor, cu implicații în dezvoltarea economică sustenabilă a comunității locale, inclusiv în zona montană.

Sprijinul pentru înființarea de grupuri de producători și organizații de producători în sectorul agricol, inclusiv în cel pomicol, va contribui la reducerea dezavantajelor structurale și la consolidarea poziției pe piață a fermierilor. De asemenea, stimularea formelor asociative existente (cooperative, grupuri și organizații de producători) în vederea orientării lor către performanță va conduce la obținerea unor produse mai competitive, aspect care va

îmbunătăți poziția fermierilor, în special a celor care dețin exploatații de mici dimensiuni, în lanțul valoric.

Cooperarea în parteneriate alături de cercetători și alți actori implicați va contribui la creșterea viabilității exploatațiilor prin aplicarea unor procese inovative și obținerea unor produse cu o accesibilitate crescută pe piață, mai ales pe piața locală prin intermediul lanțului scurt de aprovizionare.

Stimularea cooperării va contribui totodată la echilibrarea balanței comerciale a României, creșterea valorii adăugate a producției primare, consolidarea rolului fermierilor și integrarea pe vertical a acestora în lanțul valoric (procesare, distribuție, comercializare).

N13. Încurajarea consumului de produse naționale și dezvoltarea de piețe locale

Având în vedere sprijinul acordat în perioadele anterioare de programare (2007-2013, 2014-2020) pentru producătorii de legume și fructe proaspete, dar și pentru legume și fructe destinate procesării se impune identificarea unei metode de încurajare a consumului de produse naționale și diminuarea dependenței de importuri, în special în ceea ce privește sectorul de legume și fructe proaspete. Acest aspect este strâns legat cu identificarea instrumentelor de sprijin pentru producători și creșterea competitivității la nivelul exploatațiilor, cu dezvoltarea de parteneriate între producători prin intermediul formelor asociative, cu crearea de rețele de colectare, stocare și aplicarea metodelor de marketing și comercializare, inclusiv prin intermediul marilor lanțuri de magazine și industria Horeca.

În contextul unei infrastructuri de vânzare insuficiente sau slab dezvoltate la nivel local (piețe agroalimentare, magazine de proximitate) care să permită comercializarea directă a produselor de la producător la consumatorul final și să diminueze valorificarea producției proprii prin intermediari, în condiții necorespunzătoare, pe canale comerciale greu controlabile care ocolesc legislația fiscală și creează concurență neloială, cu predilecție în sectorul legumelor și fructelor, sunt necesare măsuri de sprijin care să dezvolte piețele locale și să susțină producătorii agricoli în a oferi consumatorilor produse autohtone diversificate și calitative.

Existența experiențelor pilot de dezvoltare a lanțurilor scurte de aprovizionare și a piețelor locale în perioada 2014-2020 constituie o bază de pornire pentru a sprijini micii producători în provocările cu care se confruntă legate de respectarea cerințelor stricte în ceea ce privește calitatea, frecvența livrării, ambalarea și condiționarea și de a-și desfășura activitatea într-un mod sustenabil.

De asemenea, modificarea cadrului legislativ ca urmare a crizei provocate de pandemia COVID-19 care permite furnizarea produselor agroalimentare direct clienților, precum și schimbările comportamentale ale consumatorilor având ca efect cererea în creștere de produse proaspete, în special legume și fructe, au creat un cadru favorabil pentru producătorii locali de a-și valorifica produsele în mod direct, iar identificarea unor instrumente care să sprijine în continuare aceste eforturi răspunde nevoilor tuturor actorilor implicați în lanțul scurt de aprovizionare, încurajând totodată consumul de produse naționale.

N14. Furnizarea de servicii de consiliere și consultanță agricolă adaptate nevoilor fermierilor

Răspunzând nevoilor identificate ca fiind relevante pentru obiectivele orizontale, din perspectiva problematicilor legate de restructurarea fermelor, integrarea fermelor mici pe piață, dezvoltarea fermelor de familie și creșterea viabilității fermelor, s-a identificat nevoia îmbunătățirii nivelului de cunoștințe și aptitudini pentru fermierii din România, în special cei ce dețin exploatații de dimensiuni mici și mijlocii, cu privire la metodele agricole moderne și inovative.

Dezvoltarea sectorului agro-alimentar din România necesită un nivel ridicat de instruire tehnică, economică și de management al afacerii la nivel de fermă și de adaptare, pentru a face față unui mediu concurențial.

Nivelul scăzut de educație/pregătire profesională al fermierilor și populației rurale este unul dintre factorii care au condus la lipsa de competitivitate a sectorului agricol din România. Pe de o parte, acest nivel este cauzat de insuficienta dezvoltare a instituțiilor de învățământ profesional agricol iar pe de altă parte, populația rurală nu beneficiază de un sistem de cursuri de formare continuă în domenii agricole și non-agricole. De asemenea, este necesară creșterea gradului de informare asupra oportunităților de cultivare/creșterea animalelor în funcție de condițiile fiecărei zone în vederea îmbunătățirii viabilității economice a fermelor.

Fermierii dețin cunoștințe reduse privind utilizarea rațională a pesticidelor, fertilizatorilor și antibioticelor, a efectelor utilizării pesticidelor asupra sănătății umane și asupra mediului. Obiectivul constă în încurajarea dezvoltării și introducerii unei gestionări integrate a dăunătorilor, precum și a unor tehnici sau abordări alternative, pentru a reduce dependența de utilizare a pesticidelor.

Este deci necesar ca orice efort de modernizare a spațiului rural să fie însoțit de acțiuni de informare, instruire și transfer de cunoștințe atât în domeniul agricol, cât și în alte domenii conexe (procesare, valorificare, afaceri non-agricole, etc.) în vederea îmbunătățirii capitalului uman cu efecte în creșterea competitivității fermelor și dezvoltarea economiei rurale.

Majoritatea fermierilor din România, în special cei ce dețin exploatații de dimensiuni mici și mijlocii, nu dispun de cunoștințe adecvate în domeniul metodelor de management, al tehnologiilor și standardelor de producție, axându-se preponderent pe experiența practică tradițională.

De asemenea, nivelul de conștientizare, cunoștințe și abilități a acestora cu privire la metode agricole moderne și inovative, este insuficient pentru a putea răspunde cererii societății pentru servicii de mediu și a îndeplini standardele la nivel european. Aceștia nu dețin suficiente cunoștințe cu privire la practicile de mediu care conduc la protecția resurselor de sol, un management eficient al apei, conservarea biodiversității și menținerea valorii de mediu a zonelor rurale și nu dețin informații privind practicile agricole care contribuie la reducerea emisiilor de GES și amoniac.

Serviciile de consultanță agricolă din RO sunt insuficiente și nu răspund cerințelor societății în privința problemelor identificate în randul exploatațiilor. Această stare de fapt afectează în special fermele mici și mijlocii. Acești fermieri au nevoie de acces la servicii de consultanță de calitate și adaptate cerințelor cu privire la managementul durabil al resurselor naturale, adaptarea la standarde și adaptarea la efectele schimbărilor climatice. Exploatațiile agricole necesită servicii de consultanță care să le sprijine în îmbunătățirea performanțelor care să asigure un management sustenabil al solului și apei și care să contribuie la o mai bună adaptare la efectele schimbărilor climatice în zonele cu risc și la reducerea emisiilor de GES și amoniac. Nevoile specifice, generate în principal de fragmentarea excesivă a exploatațiilor agricole și de lipsa formelor asociative, au perpetuat fenomenul de dualitate a exploatațiilor agricole în țara noastră, cu nevoi diferite de servicii de consultanță. Dacă acestea din urmă dețin capacitatea economică necesară pentru asigurarea unor servicii personalizate, încă nu a fost pus în aplicare un sistem funcțional și eficient de consiliere, dimensionat pentru acoperirea nevoilor fermelor mici și mijlocii.

Serviciile de consiliere și consultanță acordată fermierilor trebuie să asigure promovarea unui management sustenabil al resurselor naturale, adaptarea la efectele schimbărilor climatice și reducerea emisiilor GES și amoniac și conformarea la obligațiile de bază și la cele specifice intervențiilor PNS 2021-2027.

Îmbunătățirea nivelului de cunoștințe și aptitudini a fermierilor va contribui la restructurarea/modernizarea fermelor (de dimensiuni mici și mijlocii), adoptarea de tehnologii inovative și bune practici și va încuraja managementul sustenabil al resurselor naturale și adaptarea la schimbările climatice.

Obiectiv General 2

Consolidarea acțiunilor de protejare a mediului și a celor împotriva schimbărilor climatice și contribuția la îndeplinirea obiectivelor Uniunii Europene în materie de mediu și climă

Obiectiv Specific 4

Contribuția la atenuarea și adaptarea la schimbările climatice, precum și la energia durabilă

E emisiile GES din agricultură și activitățile rurale și sechestrarea carbonului organic în sol
N15: Menținerea sau adoptarea unor practici agricole extensive care să asigure reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră
N16: Conversia terenurilor agricole cu scopul îmbunătățirii sechestrării carbonului

E emisiile de gaze cu efect de seră din agricultură au înregistrat o evoluție în scădere, asociată cu declinul economic al agriculturii din 1989, inclusiv cu reducerea numărului de animale și scăderea utilizării fertilizanților minerali. Cu toate acestea, emisiile de gaze cu efect de seră provenite din depozitarea și aplicarea în teren a gunoiului de grajd sunt în continuare ridicate în România din cauza facilităților inadecvate de depozitare, din cauza echipamentelor învechite folosite pentru aplicarea acestora pe terenurile agricole și din cauza utilizării ineficiente care se axează preponderent pe experiența practică deținută de fermierii mici și mijlocii și nu pe argumente tehnologice. Pentru a menține un nivel scăzut al emisiilor de gaze cu efect de seră din agricultură, este necesară sprijinirea fermierilor pentru a menține solul acoperit, a utiliza tehnici de management al terenului care contribuie la menținerea carbonului în sol, precum și pentru crearea de facilități de depozitare și utilizarea de echipamente moderne pentru aplicarea gunoiului de grajd.

În plus, încurajarea practicilor agricole prietenoase cu mediul și reducerea utilizării utilajelor mecanizate, aplicării îngrășămintelor chimice și îngrășămintelor organice, în același timp cu reducerea încărcăturii de animale pe suprafețele de pajiști permanente contribuie la reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră și de amoniac provenite din agricultură. Totodată, utilizarea unor culturi cu capacitate ridicată de a fixa azotul în sol, contribuie la atingerea obiectivelor de menținere a unui nivel redus al concentrațiilor de gaze cu efect de seră în atmosferă.

De asemenea, susținerea agriculturii ecologice va contribui la reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră, studiile demonstrând o reducere a amprentei de carbon pe tonă de alimente produsă din agricultura ecologică față de agricultura convențională datorită renunțării la îngrășăminte chimice și pesticide. În timp ce agricultura ecologică contribuie la protejarea mediului, aceasta produce concomitent și alimente cu o valoare mai mare din perspectiva asigurării sănătății consumatorilor.

La fel de importantă este și stimularea utilizatorilor terenurilor agricole din anumite zone să adopte măsuri de conversie a acelor terenuri cu scopul creșterii capacității de stocare a carbonului în sol.

În același timp, prin sprijinirea continuării activității agricole în zonele afectate de constrângeri naturale și alte constrângeri specifice, în special pe terenurile utilizate ca pajiști, se previne degradarea acestora, evitându-se astfel fenomenul de eroziune a solului și de pierdere a stratului vegetal. Astfel sprijinul acordat fermierilor din aceste zone contribuie la sechestrarea carbonului atât în biomasa cât și în sol.

Sustinerea unor standarde superioare de bunăstare a animalelor poate fi o măsură eficientă de îmbunătățire a mediului și a spațiului rural ca urmare a reducerii emisiilor de gaze cu efect de seră, pulberilor și amoniacului din sectorul zootehnic, cu impact pozitiv asupra comunităților locale din proximitate.

Suprafețe forestiere pe care se aplică practici benefice pentru mediu și climă

N16: Conversia terenurilor agricole cu scopul îmbunătățirii sechestrării carbonului

N18: Menținerea sau adoptarea unor practici silvice care să reducă emisiile GES

În România, ponderea suprafeței împădurite este mai mică decât media UE și sub pragul minim recomandat de comunitatea științifică. Totodată, suprafețele împădurite sunt repartizate în mod inegal pe principalele forme de relief, astfel că, în zona de câmpie, afectată în mod deosebit de schimbările climatice, se regăsesc numai 11% din totalul suprafeței împădurite. Prin funcțiile de natură ecologică, socială și economică, pădurile furnizează și alte bunuri și servicii pentru societate, cum ar fi produsele lemnoase și nelemnoase, spațiu de recreere, înfrumusețarea peisajului.

Creșterea suprafețelor împădurite, în zonele în care incidența schimbărilor climatice generează pierderi de producție, pentru îmbunătățirea sechestrării carbonului și dezvoltarea de sisteme de perdele forestiere constituie o necesitate din perspectiva îndeplinirii obiectivelor globale cu privire la reducerea emisiilor de CO₂. Totodată, menținerea unei consistențe crescute a arboretelor din FFN îmbunătățește capacitatea pădurii de a contribui la reducerea concentrației de gaze cu efect de seră din atmosferă prin sechestrarea carbonului.

Adaptarea la efectele schimbărilor climatice

N17: Adaptarea practicilor agricole în zonele asociate riscurilor climatice determinate de schimbările climatice

În contextul scenariilor climatice pe termen mediu și lung, conform cărora se așteaptă creșteri ale temperaturii medii anuale, se vor amplifica fenomenele climatice extreme (secetă, inundații etc.). În plus, infrastructura de irigații existentă în România este depășită din punct de vedere al eficienței utilizării resurselor. Modificarea condițiilor climatice poate conduce la creșterea incidenței atacurilor dăunătorilor și bolilor și la reducerea productivității naturale a terenurilor agricole și forestiere.

Creșterea suprafețelor împădurite și dezvoltarea de sisteme de perdele forestiere de protecție constituie de asemenea o necesitate din perspectiva adaptării la efectele schimbărilor climatice. În vederea adaptării la efectele schimbărilor climatice și îmbunătățirea rezilienței mediului la acestea, este necesară înființarea, extinderea și/sau modernizarea instalațiilor eficiente de irigații, promovarea de tehnologii și practici noi de management agricol pentru gestionarea fenomenului de creștere al incidenței atacurilor dăunătorilor și bolilor și reducerea cantității de apă evaporată din sol, adoptarea de măsuri pentru managementul riscului și informarea fermierilor cu privire la cele mai bune practici agricole, spre exemplu cu privire la soiurile utilizate sau consumul de apă.

De asemenea, prin lucrările de combaterea eroziunii solului se va urmări prevenirea și diminuarea degradării terenurilor agricole prin eroziune de suprafață și adâncime, asigurându-se condiții favorabile de utilizare a terenurilor.

Lucrările din sistemele de combatere a eroziunii solului își manifestă efectul din momentul execuției lucrărilor fără să țină seama de limitele proprietăților și independent de voința administratorului lucrărilor sau a proprietarilor de terenuri.

Prin realizarea procesului de desecare drenaj se urmărește creșterea capacității de producție a terenurilor agricole și extinderea suprafețelor cu folosință agricolă prin scoaterea unor terenuri de sub efectul excesului de umiditate. De asemenea, aceste lucrări

contribuie la întoarcerea în circuitul economic a terenurilor degradate de acțiunea unor factori naturali sau antropici - soluri sărăturate, acide, nisipoase, poluate cu reziduuri petroliere sau de altă natură, terenuri ocupate de halde de steril provenite de la exploatarea miniere sau alte activități industriale.

Prin acțiunea lor, lucrările de desecare - drenaj și CES contribuie la însănătoșirea pământului și induc efecte benefice asupra factorilor de mediu: sol, apă, aer.

Prin lucrările de desecare - drenaj și CES agricultura luptă împotriva degradării solului, iar conservarea capacității de producție a terenurilor permite exploatarea lor durabilă.

Un alt scop în sine al lucrărilor de desecare - drenaj și CES îl reprezintă dezvoltarea integrată și durabilă a agriculturii și zonelor rurale prin protecția și ameliorarea factorilor de mediu, împotriva excesului de umiditate, inundațiilor, colmatării și totodată asigurarea unui nivel ridicat și stabil al producției agricole și dezvoltarea unei agriculturi durabile.

Aceste acțiuni urmăresc atenuarea efectelor secetelor excesive și a manifestării atacurilor dăunătoare și a bolilor ameliorarea climatului local, acoperirea pierderilor cauzate de vulnerabilitatea comunităților rurale față de efectele schimbărilor climatice, precum și eficientizarea utilizării resurselor de apă.

Obiectiv Specific 5

Promovarea dezvoltării durabile și a gestionării eficiente a resurselor naturale, cum ar fi apa, solul și aerul

Resursele de sol și zonele afectate de constrângeri naturale sau de alte constrângeri specifice (ANC)

N19: Menținerea sau adoptarea unor practici agricole extensive care să asigure protecția antierozională a solului și creșterea cantității de humus,

N22: Adaptarea la scară largă a unor metode agricole durabile cu scopul managementului eficient al resurselor naturale (apă, sol și aer) și biodiversității,

N23: Încurajarea menținerii și aplicării practicilor agricole tradiționale.

În ciuda stării bune, în general, a resurselor naturale, a tendinței de creștere a suprafeței pe care se practică agricultura ecologică, a ponderii ridicate a suprafețelor gestionate în mod durabil, care promovează agricultura extensivă cu impact scăzut asupra mediului, în România există suprafețe agricole extinse afectate de diferite tipuri de fenomene de degradare a solului.

Manifestarea din ce în ce mai frecventă a fenomenelor climatice extreme, renunțarea la activitățile agricole în zonele care se confruntă cu constrângeri naturale sau intensificarea activităților agricole în zonele cu potențial agricol ridicat, precum și utilizarea unor tehnologii inadecvate pe terenurile agricole și forestiere, cresc riscul de degradare a solului prin eroziunea cauzată de apă și de vânt, salinizare/alcalinizare, compactarea solului, reducerea biodiversității solului și reducerea materiei organice. În unele regiuni, aceste amenințări contribuie din ce în ce mai mult la un risc de scădere a productivității și chiar de marginalizare a suprafețelor agricole și abandonare a activităților agricole.

Pentru reducerea riscului de degradare a solului este necesară încurajarea fermierilor și a deținătorilor de păduri în vederea aplicării de practici de management care asigură protecția resurselor de sol și continuării activităților agricole în zonele care se confruntă cu constrângeri naturale sau cu alte constrângeri specifice, precum și încurajarea acestora în vederea utilizării de tehnologii cu impact redus asupra solului.

Un prim set de măsuri importante pentru protecția solului este cel al normelor privind eco-condiționalitatea, a căror aplicare la scară largă, inclusiv în zonele care se confruntă cu constrângeri naturale sau cu alte constrângeri specifice asigură premisele necesare

continuării activităților agricole. De asemenea, aplicarea la scară largă a unor metode adaptate de management al terenurilor, dar și promovarea unor măsuri targetate de gestionare a terenurilor, care depășesc standardele minime de întreținere a terenului, cum ar fi, de exemplu, acoperirea terenurilor arabile pe perioada iernii cu culturi verzi, conversia terenurilor arabile în pajști, menținerea unor suprafețe nerecoltate pe timpul iernii, stabilirea unor benzi de protecție antierozională, etc. vor contribui suplimentar la reducerea proceselor de degradare a solului. În plus, aplicarea de metode specifice agriculturii ecologice sau împădurirea terenurilor agricole afectate de diverse fenomene de degradare sau crearea de perdele forestiere, pot veni în sprijinul protecției resurselor de sol.

Utilizarea anumitor tipuri de culturi poate asigura pe de-o parte reducerea eroziunii de suprafață a terenurilor agricole, dar poate contribui și la îmbunătățirea compoziției acestuia și a proceselor biologice, fizice și chimice desfășurate la nivelul solului.

Împădurirea unor terenuri afectate de fenomene de degradare și crearea de perdele de protecție, poate constitui o metoda viabilă de management al terenurilor, cu scop antierozional. În sectorul forestier, utilizarea de atelaje sau echipamente cu impact redus asupra solului la efectuarea lucrărilor silvice pe suprafețele din FFN contribuie la reducerea eroziunii și la protecția resurselor de sol.

Calitatea aerului și reducerea emisiilor din activitățile agricole

N15: *Menținerea sau adoptarea unor practici agricole extensive care să asigure reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră,*

N16: *Conversia terenurilor agricole cu scopul îmbunătățirii sechestrării carbonului,*

N22: *Adaptarea la scară largă a unor metode agricole durabile cu scopul managementului eficient al resurselor naturale (apă, sol și aer) și biodiversității,*

N23: *Încurajarea menținerii și aplicării practicilor agricole tradiționale.*

Justificarea indicata la OS4

Calitatea apei și reducerea poluării apei din surse agricole

N20: *Menținerea sau adoptarea unor practici agricole extensive care să asigure protecția resurselor de apă împotriva poluării,*

N22: *Adaptarea la scară largă a unor metode agricole durabile cu scopul managementului eficient al resurselor naturale (apă, sol și aer) și biodiversității,*

N23: *Încurajarea menținerii și aplicării practicilor agricole tradiționale.*

Cea mai mare parte a resurselor de apă în România se încadrează în clase de calitate bună și foarte bună, așadar agricultura românească nu reprezintă, în prezent, un factor poluator major al apelor de suprafață și subterane (cu fertilizanți, pesticide, nitrați și nitriți), având în vedere că media RO pentru pesticide este de numai 0,6 kg, comparativ cu media europeană de 2,3 kg. Cu toate acestea, pe fondul cererii din ce în ce mai ridicate de produse alimentare, presiunea intensivizării agriculturii va reprezenta un risc important pentru creșterea poluării apelor, asociat și cu aplicarea inadecvată a tehnologiilor agricole.

În acest sens, este necesară menținerea unui nivel redus de poluare a apelor din surse agricole, prin promovarea unor practici și facilități agricole cu impact redus asupra calității apei. În special exploatațiile zootehnice de dimensiuni mici și medii, care produc pentru piață în sistem organizat, au nevoie de sprijin pentru a investi în facilități individuale de depozitare a gunoiului de grajd pentru a se alinia cerințelor minime obligatorii de mediu.

Este necesară adoptarea standardelor de bază stabilite pentru activitățile agricole de către toți fermierii, eliminându-se astfel problema surselor punctuale și difuze de poluare a apei din surse agricole. Pe de altă parte, înființarea culturilor fixatoare de azot și încorporarea acestora în sol asigură o parte din substanțele nutritive necesare culturilor principale și

asigurând utilizarea rațională de îngrășăminte chimice sau organice pe acele suprafețe agricole.

Aplicarea de practici specifice agriculturii ecologice prin care se interzice utilizarea celor mai multe îngrășăminte și produse de protecție a plantelor are ca scop creșterea calității apelor. În plus, aplicarea de practici agricole extensive și gestionarea adecvată a gunoiului de grajd, contribuie la menținerea și îmbunătățirea calității apelor.

Dezvoltarea și modernizarea unor sisteme de apă potabilă/apă uzată adaptate la standardele europene, reprezintă o metodă importantă pentru asigurarea protecției resurselor de apă.

În mod specific o infrastructura dezvoltată presupune un sistem de alimentare cu apă și canalizare pentru apă uzată în sistem centralizat care va îmbunătăți accesul la apă potabilă și va spori calitatea condițiilor de igiena pentru populația din spațiul rural, iar în același timp să contribuie la atingerea stării ecologice bune a corpurilor de apă (sau să permită menținerea stării bune, după caz).

Obiectiv Specific 6

Contribuția la protejarea biodiversității, îmbunătățirea serviciilor ecosistemice și conservarea habitatelor și a peisajelor

Biodiversitatea ecosistemelor agricole, terenuri agricole cu înaltă valoare naturală (habitate și specii) și biodiversitatea ecosistemelor forestiere

N21: Menținerea sau adaptarea practicilor agricole și silvice în acord cu nevoile etologice ale speciilor de animale sălbatice prioritare și în corelare cu măsurile de management necesare pentru menținerea habitatelor importante,

N22: Adaptarea la scară largă a unor metode agricole durabile cu scopul managementului eficient al resurselor naturale (apă, sol și aer) și biodiversității,

N23: Încurajarea menținerii și aplicării practicilor agricole tradiționale.

Mediul natural din RO se caracterizează, în general, printr-o stare bună de conservare a resurselor naturale de sol și apă, prin varietatea peisajelor tradiționale și o remarcabilă diversitate biologică. Cu toate acestea, riscul intensivizării în zonele cu potențial agricol ridicat sau cel al abandonării activităților agricole în zone care se confruntă cu constrângeri naturale, exercită o presiune ridicată asupra biodiversității.

Este necesară încurajarea fermierilor pentru a deservi societatea ca întreg, prin continuarea practicării activităților agricole prietenoase cu mediul, promovarea practicilor agricole tradiționale, extensive, pe pajiști și livezi tradiționale (HNV, pajiști importante pentru păsări, pajiști importante pentru fluturi) și a practicilor bazate pe o utilizare redusă a inputurilor, cu efecte benefice asupra mediului, pe pajiști și pe terenuri arabile (ex. culturi verzi, adaptarea la efectele schimbărilor climatice, terenuri arabile importante ca zone de hrănire sau habitat pentru unele specii sălbatice), menținându-se în același timp peisajul și caracteristicile sale, calitatea resurselor naturale, inclusiv calitatea solului și încurajarea utilizării în agricultură a raselor locale de animale în pericol de abandon.

Pentru acoperirea acestor nevoi, fermierii trebuie sprijiniți să aplice metode de producție agricolă compatibile cu protecția și îmbunătățirea calității mediului, ce implică pierderi de venit și costuri suplimentare, față de metodele convenționale de producție agricolă.

Pentru îmbunătățirea condițiilor de mediu specifice ecosistemelor forestiere, în completarea măsurilor de protecție a mediului prevăzute de legislația națională, este necesară aplicarea unor măsuri restrictive a intervențiilor silvotehnice, care presupun pierderi de venit pentru care deținătorii de păduri trebuie să fie compensați.

Aceste măsuri au ca scop conservarea speciilor sălbatice și habitatelor naturale pe terenurile agricole și forestiere, inclusiv pe terenurile agricole cu înaltă valoare naturală și cele incluse

în rețeaua de arii naturale protejate (inclusiv rețeaua Natura 2000), contribuind totodată la menținerea și creșterea valorii naturale a acestora.

Se urmărește, de asemenea, menținerea raselor locale de animale în pericol de abandon. Astfel, se va asigura dezvoltarea durabilă a sectoarelor agricol și forestier, răspunzând cererii din ce în ce mai mari a societății pentru servicii de mediu și totodată asigurând premisele necesare pentru promovarea produselor tradiționale și diversificarea activităților prin turism durabil.

Zone cu constrângeri naturale sau cu alte constrângeri specifice (ANC)

N17: Adaptarea practicilor agricole în zonele asociate riscurilor climatice determinate de schimbările climatice,

N19: Menținerea sau adoptarea unor practici agricole extensive care să asigure protecția antierozională a solului și creșterea cantității de humus,

N21: Menținerea sau adaptarea practicilor agricole și silvice în acord cu nevoile etologice ale speciilor de animale sălbatice prioritare și în corelare cu măsurile de management necesare pentru menținerea habitatelor importante,

N22: Adaptarea la scară largă a unor metode agricole durabile cu scopul managementului eficient al resurselor naturale (apă, sol și aer) și biodiversității,

N23: Încurajarea menținerii și aplicării practicilor agricole tradiționale.

În general, zonele care se confruntă cu constrângeri naturale sunt caracterizate de un potențial scăzut pentru agricultură, fiind reprezentate de terenuri agricole ce suportă o agricultură mai puțin intensivă. Din acest motiv, în general, ANC au asociată o mai mare diversitate biologică, înregistrându-se o suprapunere în mare parte cu ariile naturale protejate și cu zonele eligibile pentru diferitele angajamente de agro-mediu care au ca obiectiv conservarea biodiversității.

Sunt necesare în continuare eforturi pentru încurajarea activităților agricole în ANC și evitarea abandonului acestora, pentru menținerea habitatelor agricole în aceste zone și a condițiilor de habitat, hrănire și reproducere pentru o serie de specii sălbatice prioritare. În zonele identificate ca fiind afectate de constrângeri naturale este importantă menținerea echilibrului de mediu stabilit între practicile agricole și condițiile naturale. Continuarea activității agricole în aceste zone deține, totodată, un rol important în conservarea peisajelor tradiționale, putând servi ca bază de dezvoltare economică prin turism rural. Contribuția măsurii va fi esențială, în special pe termen scurt, în timp ce alte măsuri, precum cea de agro-mediu și climă, vor ajuta la crearea unui sistem pe deplin funcțional, care să poată răspunde obiectivului de menținere a calității mediului și implicit a spațiului rural.

Rase în pericol de abandon

N22: Adaptarea la scară largă a unor metode agricole durabile cu scopul managementului eficient al resurselor naturale (apă, sol și aer) și biodiversității,

N23: Încurajarea menținerii și aplicării practicilor agricole tradiționale.

Diversitatea genetică constituie un factor indispensabil pentru dezvoltarea producției agricole și a zonelor rurale. Prioritățile naționale în politicile de dezvoltare și utilizare a diversității genetice a animalelor domestice (Strategia pentru dezvoltarea sectorului agroalimentar pe termen mediu și lung orizont 2020-2030 a MADR) sunt orientate spre producerea și utilizarea durabilă a unor specii și rase cu un înalt potențial productiv, precum și spre menținerea și utilizarea raselor de animale aflate în pericol de abandon. Menținerea resurselor genetice prin creșterea numărului de animale adulte de reproducție din rasele locale tradiționale care se află în pericol de abandon conduce la constituirea unei surse de gene valoroase, bine adaptate la condițiile locale și regionale de mediu, care poate asigura o bază de progres continuu în creșterea productivității animalelor, poate contribui la

diversificarea populațiilor existente la un anumit moment, poate contribui la refacerea vitalității liniilor selecționate și la refacerea rezistenței la boli. De asemenea, prin încurajarea creșterii animalelor din rase locale în pericol de abandon, se păstrează identitatea locală și valoarea cultural-istorică a acestora.

Rasele aflate în pericol de abandon sunt rase locale, prin vechimea lor au o importanță cultural-istorică, dar au pierdut competiția economică cu rasele comerciale, iar fără sprijin financiar sunt amenințate cu abandonul.

Evaluarea nevoilor aferente OG 2 (OS4-OS6) care contribuie la obiectivele orizontale

Răspunzând nevoilor identificate ca fiind relevante pentru obiectivele orizontale, din perspectiva problematicilor legate de protecția mediului, managementul resurselor naturale și schimbărilor climatice, se facilitează creșterea gradului de accesare al operațiunilor de mediu și climă, dar și îmbunătățirea calității implementării acestora.

N24: Dobândirea de cunoștințe necesare fermierilor pentru aplicarea metodelor agricole durabile și pentru adaptarea la condițiile de mediu și conformarea la condiționalități

Majoritatea fermierilor din România, în special cei ce dețin exploatații de dimensiuni mici și mijlocii, nu dispun de cunoștințe adecvate în domeniul metodelor de management, al tehnologiilor și standardelor de producție, axându-se preponderent pe experiența practică tradițională.

De asemenea, nivelul de conștientizare, cunoștințe și abilități a acestora cu privire la metode agricole moderne și inovative, este insuficient pentru a putea răspunde cererii societății pentru servicii de mediu și a îndeplini standardele la nivel european. Aceștia nu dețin suficiente cunoștințe cu privire la practicile de mediu care conduc la protecția resurselor de sol, un management eficient al apei și conservarea biodiversității și menținerea valorii de mediu a zonelor rurale și nu dețin informații privind practicile agricole care contribuie la reducerea emisiilor de GES și amoniac.

În special adaptarea la efectele schimbărilor climatice în zonele cu risc necesită un nivel ridicat de instruire tehnică, economică și de management al fermei, pentru a îndeplini pe de-o parte cu succes standardele UE și de a face față pe de altă parte fenomenelor climatice.

Îmbunătățirea nivelului de cunoștințe și aptitudini a fermierilor va contribui la restructurarea/modernizarea fermelor (de dimensiuni mici și mijlocii), adoptarea de tehnologii inovative și bune practici și va fi încurajat managementul sustenabil al resurselor naturale și adaptarea la schimbările climatice.

N25: Furnizarea de servicii de consiliere și consultanță agricolă adaptate nevoilor fermierilor de a furniza servicii de mediu și de a se adapta la condițiile de mediu și condiționalități

Serviciile de consultanță agricolă din RO sunt insuficiente și nu răspund cerințelor societății în privința serviciilor de mediu pe care le furnizează agricultura. Această stare de fapt afectează în special fermele mici și mijlocii. Acești fermieri au nevoie de acces la servicii de consultanță de calitate și adaptate cerințelor cu privire la managementul durabil al resurselor naturale, adaptarea la standarde și adaptarea la efectele schimbărilor climatice. Exploatațiile agricole necesită servicii de consultanță care să le sprijine în îmbunătățirea performanțelor de mediu care să asigure un management sustenabil al solului și apei și care să contribuie la o mai bună adaptare la efectele schimbărilor climatice în zonele cu risc și la reducerea emisiilor de GES și amoniac. Nevoile specifice, generate în principal de fragmentarea excesivă a exploatațiilor agricole și de lipsa formelor asociative, au perpetuat

fenomenul de dualitate a fermelor mici și a fermelor comerciale, cu nevoi diferite de servicii de consultanță. Dacă acestea din urmă dețin capacitatea economică necesară pentru asigurarea unor servicii personalizate, încă nu a fost pus în aplicare un sistem funcțional și eficient de consiliere, dimensionat pentru acoperirea nevoilor fermelor mici și mijlocii.

Serviciile de consiliere și consultanță acordată fermierilor trebuie să asigure promovarea unui management sustenabil al resurselor naturale, adaptarea la efectele schimbărilor climatice și reducerea emisiilor GES și amoniac și conformarea la obligațiile de bază și la cele specifice intervențiilor PNS 2021-2027, iar aceasta trebuie realizată în mod unitar prin implicarea organizațiilor profesionale reprezentative.

N26: Adaptarea activităților de cercetare, a rezultatelor cercetării și a infrastructurii și serviciilor TIC la nevoile fermierilor legate de aplicarea unor metode agricole durabile și a unor metode de adaptare la condițiile de mediu și la condiționalități

Cunoștințele și inovarea sunt esențiale pentru un sector agricol inteligent, rezilient și sustenabil. Viitoarea PAC va încuraja investițiile mai mari în cercetare și inovare și, totodată, va sprijini într-o manieră mai targetată fermierii și comunitățile rurale să profite de rezultate.

În România, sectorul de cercetare-inovare nu este suficient de adaptat nevoilor specifice ale fermierilor. Problemele structurale ale agriculturii din România, provocările referitoare la protecția mediului, efectele schimbărilor climatice și gradul scăzut de adoptare a unor standarde de mediu sunt aspecte care mențin un decalaj între cerințele societății pentru servicii de mediu, în contextul schimbărilor climatice și al impactului agriculturii asupra mediului și posibilitățile reale de producție în sectorul agricol. Colaborarea modestă între fermieri și actorii ce promovează cercetarea și inovarea a condus la limitarea transferului de cunoștințe și soluții tehnologice dinspre furnizori către fermieri, pe problematici punctuale. Este astfel necesar ca fermierii, consultanții și unitățile de cercetare și alte părți interesate, să concluzeze la identificarea soluțiilor inovative la problemele specifice cu care se confruntă sectorul, cum ar fi folosirea practicilor prietenoase cu mediul, optimizarea utilizării resurselor și factorilor de producție. Implementarea de tehnologii și procese inovatoare și adaptate la nevoile fermierilor, dezvoltate și sprijinite prin activități de cercetare-inovare, va genera efecte socio-economice și de mediu pozitive, care să crească performanțele fermelor cu un impact redus asupra mediului.

Este necesar să se dezvolte mecanisme solide și mai bine adaptate care să faciliteze accesul la sistemul de cunoștințe și inovare în agricultură (AKIS), prin care să se susțină inițierea și dezvoltarea proiectelor de inovare și să fie diseminate și accesibilizate rezultatele cât mai mult posibil. Includerea AKIS în PNS 2021-2027 va stimula structurarea și organizarea sistemului național de inovare și integrarea acestuia în sistemul dezvoltat la nivel european, făcând accesibile rezultatele și instrumentele care pot fi utilizate de fermierii din România pentru adaptarea tehnologiilor și practicilor cu rezultate în eficientizarea managementului resurselor naturale, reducerea impactului de mediu și adaptarea la efectele schimbărilor climatice. AKIS, prin consolidarea fluxurilor de cunoștințe și a legăturilor dintre cercetare și practică, prin consolidarea tuturor serviciilor de consiliere pentru fermieri și susținerea unei bune comunicări între acestea în sistemului, prin consolidarea inovării interactive care reunește mai multe teme și mai multe țări și prin sprijinirea tranziției digitale în agricultură va contribui la atingerea obiectivelor specifice propuse în cadrul PNS 2021-2027.

N27: Îmbunătățirea colaborării între actorii din mediul rural

Implementarea cu succes a strategiei PNS 2021-2027 nu poate depinde numai de existența sprijinului financiar și de existența unui set de operațiuni, ci și asigurarea unor canale eficiente de comunicare între instituții și toți factorii interesați (fermieri, organizații profesionale reprezentative din filierele de produs ONG-uri, autorități publice, operatori economici, comunități locale, etc.). Astfel, se asigură canalele necesare pentru diseminarea

informațiilor, a modelelor de succes, a metodelor și practicilor inovative care să promoveze dezvoltarea durabilă a comunităților rurale într-o abordare coerentă, dar și pentru colectarea propunerilor de eficientizare a mecanismelor de implementare ale PNS 2021-2027. Astfel, este necesară îmbunătățirea cooperării între actorii care sunt interesați și pot contribui la dezvoltarea zonelor rurale din România, prin intermediul unei rețele naționale.

O rețea PAC consolidată va asigura interconectarea actorilor locali, diseminarea cunoștințelor și noilor metode inovative și animarea actorilor comunităților locale, lucruri esențiale pentru un spațiu rural activ, inclusiv din perspectiva problematicilor legate de protecția mediului, managementul resurselor naturale și schimbărilor climatice, putând astfel să faciliteze creșterea gradului de accesare al operațiunilor de mediu și climă, dar și îmbunătățirea calității implementării acestora.

Obiectiv General 3. Consolidarea structurii socio-economice a zonelor rurale

Obiectiv Specific 7

Atragerea și susținerea tinerilor agricultori și facilitarea dezvoltării afacerilor în zonele rurale

N28. Întinerirea generațiilor de fermieri

Sectorul agricol se confruntă cu un grad ridicat de îmbătrânire în rândul proprietarilor și managerilor de ferme, demonstrat prin tendința de scădere a populației tinere de până în 41 de ani concomitent cu creșterea populației active cu vârstă mai mare de 41 de ani.

Pe de altă parte, analizând atractivitatea zonelor rurale din punct de vedere al asigurării unui nivel de trai decent, a veniturilor stabile, a serviciilor de bază și a posibilităților de investire, se constată o lipsă de motivare a tinerilor pentru a se stabili în mediul rural pentru dezvoltarea unei activități agricole, în acest sens fiind importantă o finanțare consistentă a schimbului de generații.

Cu atât mai acută este scăderea populației active din motive ce țin de factori topografici naturali, în zonele cu constrângeri naturale sau cu alte constrângeri specifice, cum ar fi cele montane sau regiunea Deltei Dunării, ca urmare a migrării tinerilor spre zonele urbane în afara granițelor țării, care oferă oportunități economice pentru care sunt necesare eforturi mai scăzute decât cele din mediul de origine. Lipsa condițiilor de tipul serviciilor sociale sau a infrastructurii de bază, a locurilor de muncă, a accesului la educație sau slaba calitate a nivelului de trai în mediul rural, motivează tineretul spre migrație accentuându-se fenomenul de sărăcie și slabă dezvoltare socio-economică în zonele rurale.

Această stare generează un efect negativ asupra nivelului de dezvoltare, modernizare și implicit competitivitate cât și asupra existenței sau posibilității de implementare a bunelor practici de mediu în cadrul fermelor întrucât fermele gestionate de fermierii în vârstă, prezintă de cele mai multe ori o slabă orientare spre piață, o slabă adoptare a tehnicilor și tehnologiilor moderne și implementare a standardelor comunitare, dar și o deschidere limitată spre restructurare sau diversificare. Se menține astfel un decalaj mare între situația de fapt și potențialul de creștere economică și al competitivității exploatațiilor agricole.

Nevoia de atenuare a consecințelor încălzirii globale și adaptare la schimbările climatice prin implementarea principiilor și acțiunilor economiei verzi, conduce la obligația de utilizare a resurselor regenerabile sau de prioritizare a investițiilor ținând cont de obiectivele ce vizează scăderea emisiilor de gaze cu efect de seră. Aceste acțiuni alături de conștientizarea efectelor negative rezultate din abandonarea terenurilor agricole, asupra

dezvoltării economice a zonelor rurale sunt aspecte ce au perspectivă limitată în rândul fermierilor mai în vârstă.

România are nevoie de un număr mai mare de tineri fermieri, în special în zona montană, care să preia managementul fermelor, inclusiv al celor deja existente, să îmbunătățească productivitatea și să crească accesul pe piață al acestora.

Pentru surmontarea fenomenului de depopulare a zonelor rurale care în prezent a dobândit o amploare considerabilă cu consecințe în îmbătrânirea populației locale, este nevoie de programe integrate prin care să se răspundă coroborat nevoilor și așteptărilor beneficiarilor țintă, respectiv tinerii fermieri, și de prioritizare a acestei categorii de vârstă aptă pentru antreprenariat, pentru învățare și adaptare la provocările actuale și implementare a schimbărilor impuse de tehnologiile moderne.

N29. Cunoștințe adecvate în rândul fermierilor

Majoritatea fermierilor din România, în special cei ce dețin exploatații de dimensiuni mici și mijlocii, nu dispun de cunoștințe adecvate în domeniul metodelor de management, al tehnologiilor și standardelor moderne de producție, în special în sectorul zootehnic și hortic, axându-se preponderent pe experiența practică tradițională.

De asemenea, nivelul de conștientizare, cunoștințe și abilități a acestora cu privire la metode moderne și inovative de procesare și marketing ale produselor agricole, inclusiv în contextul lanțurilor scurte de aprovizionare, este insuficient pentru a putea răspunde cererii pieței și îndeplini standardele la nivel european.

În plus, aceștia nu dețin suficiente cunoștințe cu privire la practicile de mediu care conduc la conservarea biodiversității și protecția resurselor de sol și în general a eficientizării și conservării resurselor naturale.

Evoluția în sectorul agro-alimentar din România necesită un nivel ridicat de instruire tehnică, economică și de management al afacerii la nivel de fermă, pentru a îndeplini cu succes standardele UE (siguranță alimentară, sănătatea animalelor, norme de mediu, etc.) și de a face față unui mediu concurențial, în special ținând cont de faptul că forța de lucru în agricultură este deficitară, iar tehnologiile moderne ar putea compensa acest deficit.

Îmbunătățirea nivelului de cunoștințe și aptitudini a fermierilor va contribui la restructurarea/modernizarea fermelor (de dimensiuni mici și mijlocii), diversificarea gamei de produse, orientarea către piață a fermelor mici, adoptarea de tehnologii inovative și bune practici, în special de către tinerii fermieri, precum și crearea de lanțuri scurte de aprovizionare. De asemenea, va fi încurajat managementul sustenabil al resurselor naturale și adaptarea la schimbările climatice.

Creșterea semnificativă a ponderii proprietarilor/managerilor tineri de exploatații agricole cu un nivel adecvat de cunoștințe, va conduce la îmbunătățirea capacității tehnice și a potențialului de inovare, va genera un management sustenabil prin îmbunătățirea performanței globale a exploatațiilor și o mai bună integrare a acestora pe piață.

Tinerii fermieri care dețin cunoștințe de specialitate vor putea să investească cu risc scăzut în active corporale precum teren agricol, construcții, echipamente, utilaje, facilități de post-recoltare, mijloace de producție etc, pentru creșterea productivității și a competitivității acestora.

N30. Infrastructură de bază și servicii adecvate pentru îmbunătățirea calității vieții în zonele rurale

Infrastructura și serviciile de bază din zonele rurale inclusiv cele din zonele cu constrângeri naturale sau specifice cum ar fi zonele montane, sunt fie inexistente, fie neadecvate atât din punct de vedere al calității dar mai cu seamă a funcționalității acestora. Acestea reprezintă principalele elemente care mențin un decalaj accentuat în zonele rurale față de cele urbane din România, generând deseori migrația populației active spre regiuni mai facile traiului.

Aceste nevoi de bază pentru populația rurală rămân esențiale, cu toate că PNDR 2014-2020 s-a concentrat pe astfel de investiții, în continuare sistemele de apă potabilă/apă uzată trebuie dezvoltate și adaptate la standardele europene, precum și unele rețele de drumuri de interes local, inclusiv drumuri de acces la exploatarea agricole, acesta fiind un proces de lungă durată pentru un stat ale cărui zone rurale ocupă mai bine de 87% din totalul suprafeței teritoriale.

Accesul limitat la serviciile de bază și infrastructură este reflectat într-un **grad redus de atractivitate a spațiului rural atât pentru antreprenori**, dar și pentru tinerii din aceste zone. Deficiențele ce decurg dintr-o infrastructură locală slab dezvoltată determină decalaje majore față de mediul urban, inclusiv din perspectiva accesului la forme educaționale.

O infrastructură de bază îmbunătățită, va crea condiții de viață adecvate, o revitalizare a economiei rurale asigurând totodată accesul la servicii de sănătate, sociale și educaționale.

În mod specific, o infrastructura de bază presupune un sistem de alimentare cu apă și canalizare pentru apă uzată în sistem centralizat care va îmbunătăți accesul la apă potabilă și va spori calitatea condițiilor de igienă pentru populația din spațiul rural în coroborare cu o rețea de drumuri locale eficientă care să permită accesul la toate tipurile de servicii.

Dezvoltarea și modernizarea sistemelor de alimentare cu apă sau de evacuare a apei uzate adaptate la standardele europene precum și construirea rețelelor de drumuri de interes local, sunt necesare îmbunătățirii conectivității, în plus activitatea în cadrul fermei este profund dependentă de apă. Prin utilizarea tehnologiilor noi pentru sistemele de irigații, respectiv aplicarea unui management eficient al resurselor de apă ținând cont de tipul de cultură și de umiditatea solului, resursele de apă ar putea fi utilizate strict în funcție de nevoi și într-un procent situat sub rata de regenerare locală.

Lipsa unei infrastructuri adecvate generează imposibilitatea dezvoltării unui **spațiu rural autentic cu o structură economică de autosusținere**, dar și cu deschidere către exterior (economic, turistic etc) care să asigure **condiții și servicii socio-culturale** astfel încât să fie posibilă stoparea migrației către oraș a populației active și regenerarea populației locale, singura în măsură să reînvie **tradițiile** etnice și culturale, oferind totodată **egalitate de șanse** la nivelul populației României.

Astfel nevoia pentru dezvoltarea pe termen lung a infrastructurilor și serviciilor socio-economice, publice și private din spațiul rural românesc este pe deplin justificată, întrucât contribuie durabil la optimizarea bunăstării sociale și la creșterea atractivității spațiului rural.

N31. Acces facil la sursele de finanțare pentru sectorul agricol, antreprenori și noile inițiative de afaceri în mediul rural

Fermierii și întreprinderile non-agricole din spațiul rural au nevoie de acces facil la surse de finanțare (inclusiv din punctul de vedere al costurilor, al perioadei de rambursare și al garanțiilor) pentru a investi în afacerile lor. În România sursele de finanțare sunt mai puțin

accesibile întreprinderilor din zonele rurale (în special celor nou înființate) și sectorului agricol în general. În ciuda instrumentelor financiare implementate în perioadele de programare anterioare (PNDR 2007-2013, PNDR 2014-2020), sectorul agricol și IMM-urile din mediul rural prezintă în continuare un deficit major de finanțare pe fondul riscului ridicat asociat acestui sector cât și a slabei capitalizări a fermelor, precum și lipsa garanțiilor.

Așadar, numeroase ferme au dificultăți în adoptarea de noi tehnologii din cauza mijloacelor financiare proprii insuficiente și a accesului redus la finanțare. Numeroși fermieri de mici dimensiuni și/sau tineri nu sunt bancabili, atât în contextul înregistrării veniturilor, în cazul persoanelor fizice, dar și în general aceștia au dificultăți în demonstrarea veniturilor astfel încât să beneficieze de finanțare de la bănci. Exploatațiile agricole, indiferent de dimensiunea economică, dar în mod particular, fermele mici și mijlocii care produc pentru piață sub o formă de organizare economică, au nevoie de sprijin pentru a valorifica potențialul și a deveni competitive. Au nevoie de investiții în modernizare și construcții de facilități, echipamente, mașini, spații post-recoltare și condiționare, sisteme de sortare, calibrare, transport marfă, promovare etc.

Îmbunătățirea accesului la sursele de finanțare ar sprijini fermele în procesul de modernizare și de orientare mai intensă înspre piață, inclusiv de participare la lanțuri scurte de aprovizionare, în procesul de achiziționare mai competitivă a input-urilor, de diversificare a producției și de îmbunătățire a operațiunilor și a viabilității generale. Instrumentele financiare sunt importante în mod specific atunci când fermele încep proiecte de dezvoltare rurală precum și în cazul inițiativelor antreprenoriale în spațiul rural care necesită co-finanțare, având în vedere dificultatea acestor categorii de beneficiari de a-și asigura cofinanțarea privată.

N32. Creșterea și diversificarea numărului de locuri de muncă în zonele rurale

În prezent, în România, oportunitățile de angajare în mediul rural sunt reduse, atât în sectorul agricol cât și în cel non-agricol. Așadar, populația din zonele rurale depinde în principal de activitățile agricole, acestea oferindu-le condiții de viață îmbunătățite și o sursă sigură de venit. Decalajul dintre mediul rural și cel urban rezultă în primul rând din **dinamica urbanizării**, unde dezvoltarea teritoriului a fost realizată fără o strategie pe termen mediu sau lung, dar a făcut totuși posibilă apariția polilor de creștere care au generat noi activități în defavoarea mediului rural, consecințele regăsindu-se în migrarea populației către zonele dezvoltate. Disparitățile rural-urban se deduc și din **profilul economic, demografic sau din asigurarea infrastructurii și a serviciilor de bază** necesare, dar și din **nivelul scăzut de venituri și de rata de angajare** mult sub nevoile populației rurale.

Nevoia obținerii de venituri suplimentare pentru populația ocupată în agricultură este absolut necesară, mai ales în contextul tendinței de depopulare, ținând cont de faptul că nu toate exploatațiile agricole sunt performante, iar cele de mici dimensiuni nu sunt pe deplin competitive.

Totodată, este nevoie de creșterea competitivității prin procesarea materiilor prime obținute de fermele de mari dimensiuni concomitent cu consolidarea fermelor de familie și producția în sistem organizat prin asociere a fermelor mici în forme asociative cu rol economic.

În plus, este necesară promovarea creării și dezvoltării unor noi activități economice, care vizează diversificarea activităților economice în general, dincolo de diversificarea activităților cu profil agricol. Această diversificare va trebui să țină cont și de specificitățile zonelor rurale adresate astfel încât investițiile să urmărească o coerență și un echilibru care să acopere nevoia specifică a zonelor respective. Spre exemplificare, zona montană cu specificități aparte, în anumite regiuni ale țării beneficiază de turism supra-dezvoltat, iar în alte regiuni nu se regăsește nici măcar un minimum de servicii necesare populației locale.

Totodată, nevoia de stimulare a antreprenoriatului în mediul rural este ridicată și este în rezonanță cu nevoia de creștere a valorificării potențialului comunităților rurale din perspectiva pesiajului, culturii, activităților tradiționale dar și a resurselor locale.

Crearea și dezvoltarea afacerilor la scară mică, în domenii non-agricole, reprezintă o sursă importantă de locuri de muncă și obținere de venituri, conducând astfel la sporirea gradului de atractivitate al zonelor rurale, agriculturii de subzistență în crearea de locuri de muncă pentru dezvoltarea de activități non-agricole care pot să conducă la reducerea disparităților dintre mediul urban și rural și fenomenul de migrație către zonele urbane manifestat în mod special în rândul tinerilor.

În plus, luând în considerare caracterul sezonier extins al activităților agricole, devin obiective importante: promovarea antreprenoriatului și a ocupării forței de muncă, reducerea fluctuației sezoniere a locurilor de muncă. Diversificarea economică prevede o creștere a ocupării forței de muncă și a veniturilor gospodăriilor agricole, contribuind la un mai bun echilibru teritorial socio-economic și la o dezvoltare durabilă în zonele rurale.

Finanțarea start-up-urilor non-agricole, precum și dezvoltarea afacerilor non-agricole în mediul rural, facilitează dezvoltarea economiei locale, a calității vieții, dezvoltarea antreprenoriatului cât și obținerea de către fermieri a veniturilor alternative celor din agricultură, astfel realizările din sectorul agricol să facă posibil traiul independent de realizările din agricultură. Finanțările ar trebui orientate către creșterea productivității acestora prin implementarea de modele inovatoare de distribuție cu lanț scurt care să asigure accesul pe piață pentru micii proprietari, pe dezvoltarea de întreprinderi sociale inovatoare, pe procesarea și dezvoltarea activităților de distribuție pentru micii fermieri, precum și pe adaptarea măsurilor de politică financiară la nevoile și posibilitățile micilor fermieri și stimularea proiectelor inovatoare generatoare de locuri de muncă în sectorul agricol și non-agricol în zonele rurale.

N33. Managementul riscului în agricultură raportat la tinerii fermieri

România beneficiază de resurse naturale în stare bună, însă sistemele de management al riscului și serviciile prin care riscurile climatice și sanitare potențiale pot fi aplanate sunt insuficient studiate și mediatizate. Chiar și fermele comerciale au, în mare parte, o bază insuficientă de active și sunt inadecvat dotate pentru a face față riscurilor climatice, evenimentelor climatice nefavorabile sau a evenimentelor catastrofale.

Este necesar ca fermierii să gestioneze mai bine riscul în cadrul propriei afaceri, deoarece pe termen mediu și lung se preconizează un impact mare al schimbărilor climatice asupra producției primare. Posibile riscuri sunt cele de scădere a activității economice cauzate de incidente de mediu, dezastre naturale și efectele schimbărilor climatice (precum inundații persistente, alunecări de teren, eroziune, pagube cauzate de furtuni, secetă, focare de boli, lipsa accesului la resurse de apă). În acest context, există numeroși potențiali tineri fermieri care nu dețin o sursă înregistrată de venit, deci nu sunt bancabili și nici nu au experiență în gestionarea riscurilor mai sus menționate în cadrul exploatației proprii.

De asemenea fermierii și autoritățile responsabile trebuie să prevină și să reducă posibilele dezastre, evenimente climatice adverse și evenimente catastrofale. În condițiile în care aceste fenomene sunt deja prezente nevoia refacerii potențialului agricol este esențială pentru reluarea activității de producție a fermierilor.

În managementul riscurilor care pot să apară la conturarea nevoii certe de finanțare a segmentului constituit de tinerii fermieri trebuie luați în considerare factori generali care induc un oarecare coeficient de nesiguranță în implementarea obiectivelor propuse de orice categorie de fermieri (nu numai de către tineri), cum ar fi schimbările climatice cu efectele iminente asupra factorilor precum calitatea pământului agricol, capitalul de muncă fizică și intelectuală, dar și tehnologia, acțiunile de know-how adaptate la noile provocări, cu

implicații în productivitatea agricolă, apariția bolilor la animale și/sau la plante. Cu titlu de exemplu, modificările climatologice de tipul secetei, inundațiilor sau înghețului (fie timpuriu fie tardiv) induc compromiterea culturilor pentru care nu există un plan de măsuri adecvate. Diminuarea acestei categorii de riscuri se poate realiza prin asigurarea unei legături biunivoce între fermier și furnizorul de rezultate din cercetare-dezvoltării-informării (CDI), prin interfața reprezentată de actorii de promovare a rezultatelor CDI - consultanța.

O altă categorie de factori generali care pot influența apariția unor riscuri de implementare sunt cei ce țin de dinamica pieței funciare atât la achiziție cât și la arendare ceea ce poate conduce la costuri ce exced devizul inițial aferent realizării obiectivului sau implicații ce pot surveni din creșterea dimensiunii fermei fără un control atent al tuturor implicațiilor (din studiile sociologice privind sustenabilitatea investițiilor agricole rezultă că plus valoarea în creșterea economică se face abia în urma atingerii unui nivel minim investițional la nivelul comunității evaluate și nu prin investiții de mare anvergură de tip enclavă).

De asemenea, ca urmare a unor realități sociale în strânsă legătură cu asigurarea deficitară a serviciilor de bază (lipsa centrelor de îngrijire medicală, a oficiilor poștale farmaciilor, centrelor de cultură sau de agrement, a infrastructurii rutiere etc) pot să apară riscuri legate de abandonul proprietăților și implicit a terenurilor agricole coroborat cu alte tipuri de riscuri economice care pot conduce, ulterior, la procese de sărăcire, îmbătrânirea populației, sau chiar depopulări semnificative. În ceea ce privește zonele montane fermele mici și mijlocii, care produc pentru piață în sistem organizat, reprezintă un procent important din totalul exploatațiilor existente evidențiind astfel, o tipologie semnificativă a exploatațiilor agricole. Lipsa serviciilor și a infrastructurii este acută prin urmare nevoia investițiilor de acest tip pot diminua riscul sărăciei, îmbătrânirii, abandonului acestor zone.

În cazul disponibilității de fonduri relevante, se vor implementa sisteme pentru gestionarea și aplanarea implicațiilor economice ale acestor riscuri, fermierii putând minimiza efectele evenimentelor catastrofale, schimbărilor climatice, care pot afecta producția, viabilitate generală a afacerii și siguranța gospodăriei și asigurarea surselor de hrană și de venit.

În mod similar, existența unor instrumente de sprijin pentru prevenția acestor fenomene și refacerea producției agricole conduce la creșterea bio-securității fermelor și la reducerea riscului de abandon a activității prin refacerea potențialului agricol al fermelor, prevenirea bolilor și dăunătorilor pentru plante și animale (PPA, altele).

N34. Creșterea accesului tinerilor la terenuri agricole și la posibilitatea de comasare a acestora

Așa cum s-a identificat la nivelul analizei SWOT, una dintre specificitățile spațiului rural este ocuparea în agricultură, astfel accesul la terenurile agricole reprezintă o oportunitate și totodată o provocare pentru a fi sprijinită în continuare instalarea de noi manageri de exploatații agricole.

Problematika accesului la terenuri agricole în România este generată de numeroși factori, printre care amintim: gradul redus de acoperire a terenurilor agricole și forestiere cu lucrări de cadastru finalizate, puterea financiară scăzută a tinerilor fermieri, dar și reticența fermierilor cu vârste înaintate în a preda exploatațiile deținute, în special persoanelor din afara propriei familii, aceasta fiind o problemă generată în special de asocierea forțată din perioada predecembristă.

Fenomenul de fărâmițare a terenurilor, precum și gestionarea afacerii agricole dintr-o localitate aflată la distanță mare față de exploatarea pentru care se solicită sprijin financiar afectează capacitatea fermierului de a o gestiona adecvat. Spre exemplificare, există dificultăți majore în transferarea utilajelor agricole de mari dimensiuni dintr-o localitate în

alta, dar și infrastructura rutieră slab dezvoltată în România generează o mobilitate limitată a populației României.

În acest context, există riscuri financiare legate strict de dobândirea de terenuri care să fie parte din exploatarea deținută de tinerii fermieri, la care se adaugă riscul imposibilității obținerii de terenuri agricole situate în apropierea terenurilor deja deținute.

Atenuarea problematicii nivelului ridicat de fragmentare a exploatarea agricole din România ar contribui la creșterea productivității și competitivității în sectorul agro-alimentar.

N35. Atragerea tinerilor către zonele montane din România

Zona montană din România se confruntă cu un grad accentuat de îmbătrânire a populației, cu efecte în managementul și orientarea spre piață a fermelor care sunt preponderent de dimensiuni mici și orientate spre creșterea animalelor. Aceste aspecte au condus la o scădere constantă a numărului de animale, generând un impact major asupra calității pășunilor și fânețelor. Astfel, sub-pășunatul și ne-întreținerea pajiștilor conduc la reducerea volumului de îngrășăminte organice, consecințele fiind resimțite la nivelul calității pășunilor. Sprijinirea zonei montane reprezintă, de asemenea, o soluție de dezvoltare a exploatarea agricole din zona montană în vederea diminuării riscului de abandon a terenurilor agricole în această zonă și a altor riscuri economice și sociale care pot apărea și conduce, ulterior, la dezechilibre semnificative.

N36. Modernizarea infrastructurii de învățământ agricol

În zonele rurale din România, infrastructura pentru învățământul agricol este insuficient dezvoltată pentru acoperirea nevoilor de predare și punere în practică a cunoștințelor agricole. Migrația tinerilor din mediul rural este un fenomen generat de gradul limitat de oportunități pentru tânăra generație de a se dezvolta pe plan profesional în zonele rurale. Printre cauzele migrației tinerilor din mediul rural către mediul urban se numără și nivelul scăzut de atractivitate al spațiului rural din punct de vedere socio-economic, precum și nivelul scăzut al abilităților dobândite prin educație.

De asemenea, gradul încă redus de educație în domeniul agricol (în ciuda trendului crescător al absolvenților de școli cu domeniu agricol) este provocat inclusiv de lipsa sau proasta calitate a facilităților în acest sector. Aceasta cauzează un management neperformant al fermelor și implicit, contribuie la adâncirea gradului de sărăcie în mediul rural.

Nevoia creșterii profesionalismului în sectorul agricol depinde de o bună educație și de oferirea serviciilor de training, cu o curiculă educativă adaptate specificului rural și cerințelor diferitelor vârste și interese ale cursanților, precum științele agricole. Astfel, abordarea nevoii legate de o educație adaptată și adecvată în domeniul agricol, va conduce la stabilizarea tinerilor în mediul rural și creșterea competitivității a sectorului agricol.

Prin îmbunătățirea infrastructurii de învățământ agricol se poate construi o bază solidă pentru furnizarea de cunoștințe și de servicii adecvate care să asigure educația viitoarei generații din domeniul agricol. Prin urmare, investițiile în infrastructura de învățământ agricol ar putea reprezenta o soluție pentru formarea de noi generații de tineri bine pregătiți care să răspundă nevoilor de dezvoltare al sectorului agro-alimentar.

Lipsa dotărilor și a cadrelor didactice auxiliare, care să faciliteze învățarea prin acțiune, favorizează un mod de furnizare a informației la nivel teoretic, lipsit de accentul practic,

mult mai necesar.

Toate aceste deficiențe se resfrâng asupra nivelului general scăzut de educație. Acoperirea nevoilor de predare și punere în practică a cunoștințelor agricole este strâns legată de modernizarea sistemului de educație profesională agricolă, atât din punct de vedere al infrastructurii fizice, cât și a curriculei școlare. Este necesară reducerea discrepanțelor dintre instituțiile de învățământ din mediul urban și rural, prin facilitarea accesului acestora la dotările tehnologice și digitalizare.

Este deci necesar ca orice efort de modernizare a spațiului rural să fie însoțit atât de dezvoltarea din punct de vedere logistic, cât și de facilitarea accesului la echipamente de ultimă generație și instrumente digitale. De asemenea, absolvenții unităților de învățământ trebuie să aibă acces la platforme online prin intermediul cărora să poată beneficia de cursuri de formare continuă în domeniul agricol. În plus, este necesară dezvoltarea de parteneriate între ferme și asociațiile de absolvenți/studenți ai unităților de învățământ agricol, în sensul recrutării și instruirii acestora, cât și crearea de programe de dezvoltare a competențelor digitale în cadrul unităților de învățământ.

Modernizarea și dezvoltarea educației și formării profesionale poate fi realizată prin intermediul infrastructurilor și resurselor educaționale îmbunătățite, cum ar fi: resurse TIC, laboratoare, ateliere, ferme de practică pentru școlile agricole, etc.

Obiectiv Specific 8

Promovarea ocupării forței de muncă, a creșterii, a incluziunii sociale și a dezvoltării locale în zonele rurale, inclusiv a bioeconomiei și a silviculturii durabile

N37. Sprijinirea dezvoltării locale sub responsabilitatea comunității

Zonele omogene din punct de vedere geografic și al intereselor economice, sociale, culturale etc., se pot dezvolta sustenabil în condițiile în care această dezvoltare are la bază o strategie care vizează teritoriul respectiv, un set coerent de măsuri stabilite pe baza nevoilor specifice locale. Acest proces se poate realiza prin plasarea dezvoltării locale sub responsabilitatea comunității, care se bazează pe abordarea "de jos în sus", instrument ce poate fi utilizat de către Grupurile de Acțiune Locală (GAL).

Utilizarea instrumentului LEADER este importantă din perspectiva dezvoltării echilibrate a teritoriilor rurale care să răspundă nevoilor identificate la nivel local, GAL-urile reprezentând soluția concretă de creștere a calității vieții și dezvoltare economică, socială și culturală a spațiului rural, prin implicarea pe termen lung a comunităților în deciziile strategice, privind teritoriile acoperite de parteneriate.

În perioadele anterioare de programare, GAL-urile au dobândit o capacitate administrativă ridicată privind implementarea unor strategii locale, ceea ce conferă acestora premisele unei gestionări optime a strategiilor de dezvoltare și a atragerii la nivel local de fonduri și din alte surse în afara PNDR.

O cooperare eficientă între toți actorii relevanți din teritoriu, precum autorități publice locale, fermieri, antreprenori, ONG-uri, și nu numai, s-a dovedit a fi benefică pentru dezvoltarea comunităților care se bazează pe intervenții și decizii ale guvernantei locale. Grupurile de Acțiune Locală reprezintă un factor de gestionare pentru inventarierea și analiza nevoilor specifice teritoriului, de implicare a actorilor interesați în stabilirea priorităților și obiectivelor pentru o dezvoltare durabilă, de sprijinire a inițiativelor și a strategiilor de dezvoltare locală.

N38. Îmbunătățirea infrastructurii de bază și a serviciilor adecvate în zonele rurale

Infrastructura și serviciile de bază în comunitățile rurale, inclusiv din zonele montane, sunt neadecvate atât din punct de vedere al calității, dar mai cu seamă a funcționalității acestora. Acestea reprezintă principalele elemente care mențin un decalaj accentuat între zonele rurale și zonele urbane din România și cu atât mai mult, o piedică în calea asigurării respectării principiului egalității de șanse și dezvoltării socio-economice a zonelor rurale.

Astfel dezvoltarea și modernizarea unor sisteme de apă potabilă/apă uzată adaptate la standardele europene, precum și a unor rețele de drumuri de interes local, inclusiv drumuri de acces la exploatațile agricole, pentru îmbunătățirea conectivității și facilitarea desfășurării activităților agricole reprezintă nevoi de bază pentru populația rurală. Accesul limitat la acestea este reflectat într-un grad redus de atractivitate a spațiului rural atât pentru antreprenori, reprezentând o piedică în calea investițiilor, cât și pentru populație, afectând calitatea vieții. Deficiențele ce decurg dintr-o infrastructură locală slab dezvoltată determină, de asemenea, decalaje de accesibilizare a formelor educaționale și culturale. O infrastructură de bază îmbunătățită va crea condiții de viață adecvate, o dezvoltare și revitalizare a economiei rurale asigurând totodată accesul la sănătate, servicii sociale dar și educație, cultură.

Infrastructura socială și serviciile sociale inexistente sau deficitare determină necesitatea de a înființa sau moderniza infrastructura socială rurală în funcție de nevoilor sociale specifice comunităților locale și de a dezvolta servicii sociale adaptate populației rurale.

În mod specific, o infrastructură de apă/apă uzată în sistem centralizat va îmbunătăți accesul la apă potabilă și va crește condițiile de igienă pentru populația din spațiul rural, în timp ce drumurile locale îmbunătățite vor spori accesul la toate celelalte servicii.

La nivelul comunităților locale sunt prezente nevoi specifice, care nu presupun intervenții majore, dar care generează un impact benefic. Îmbunătățirea infrastructurii de bază la scară mică și serviciile pentru populație pot conduce la o îmbunătățire a calității vieții în zonele rurale. Astfel de intervenții pot fi susținute prin instrumentul LEADER, care, prin abordarea "de jos în sus" poate interveni la nivelul comunităților, prin rezolvarea unor nevoi punctuale, cu specific local.

N39. Facilitarea accesului la instrumente financiare adecvate pentru fermieri, procesatori și antreprenori din zonele rurale

Fermierii și întreprinderile neagricole din spațiul rural au nevoie de acces facil la surse de finanțare (inclusiv din punctul de vedere al costurilor, al perioadei de rambursare și al garanțiilor) pentru a investi în afacerile lor. În România, sursele de finanțare sunt mai puțin accesibile întreprinderilor din zonele rurale (în special celor nou înființate) și sectorului agricol în general. În ciuda instrumentelor financiare implementate în perioadele de programare anterioare (PNDR 2007-2013, PNDR 2014-2020), sectorul agricol și IMM-urile din rural prezintă în continuare un deficit major de finanțare pe fondul riscului ridicat asociat acestui sector cât și a slabei capitalizări a fermelor și lipsa garanțiilor.

Îmbunătățirea accesului la sursele de finanțare ar sprijini IMM-urile cu activitate neagricolă și fermele în procesul de modernizare și de orientare mai intensă înspre piață, inclusiv de participare la lanțuri scurte de aprovizionare, în procesul de achiziționare mai competitivă a input-urilor, de diversificare a producției și de îmbunătățire a operațiunilor și a viabilității generale. Instrumentele financiare sunt importante în mod specific atunci când fermele încep proiecte de dezvoltare rurală precum și în cazul inițiativelor antreprenoriale în spațiul rural care necesită co-finanțare, având în vedere dificultatea acestor categorii de beneficiari de a-și asigura cofinanțarea privată.

N40. Creșterea și diversificarea locurilor de muncă în zonele rurale

În prezent, în România, oportunitățile de angajare sunt reduse, în special în sectorul non-agricol. Populația din zonele rurale depinde în principal de activitățile agricole acestea oferindu-le condiții de viață de subzistență. Decalajul dintre mediul rural și cel urban este redat de nivelul scăzut de venituri și de rata de angajare. Mediul rural se confruntă în ultimii ani, din ce în ce mai acut, cu fenomenul de depopulare a așezărilor rurale, asociat unor valuri de migrație a populației tinere, accesului slab la anumite servicii de bază, educaționale, accesului limitat la piața muncii, declinului unor activități tradiționale, lipsei conectivității etc. Nevoia obținerii de venituri suplimentare pentru populația din mediul rural, care se ocupă preponderent cu agricultura de subzistență și semisubzistență este absolut necesară, mai ales în contextul tendinței de depopulare.

Nevoia de stimulare a antreprenoriatului în mediul rural este ridicată și este în rezonanță cu nevoia de creștere a valorificării potențialului comunităților rurale din perspectiva peisajului, culturii, activităților tradiționale dar și a resurselor locale.

Se identifică nevoia creării oportunităților de dezvoltare a micilor afaceri realizate în mediul rural, bazat pe exploatarea potențialului local, care este diferit de la o regiune la alta. Astfel, în timp ce în zonele montane sau în Delta Dunării se identifică un potențial de dezvoltare în domeniul turistic și de agrement sau de producție bazată pe masă lemnoasă, respectiv stuf, în zonele de câmpie direcția de dezvoltare este preponderentă în domeniul agricol. De asemenea, exploatarea resurselor locale, susținerea la nivel local a micilor întreprinzători în baza unor strategii de dezvoltare locală pot conduce la creșterea locurilor de muncă din mediul rural.

Dezvoltarea afacerilor la scară mică de către fermieri și alți potențiali întreprinzători în domeniul neagricol poate contribui la crearea de noi locuri de muncă, obținerea de venituri suplimentare și la menținerea populației în mediul rural.

N41. Reducerea gradului de sărăcie și a riscului de excluziune socială

În zonele rurale din România există o serie de decalaje și deficiențe majore în ceea ce privește calitatea vieții. Acestea se reflectă prin prisma tuturor componentelor sale socio-economice: economie rurală, servicii, formare și educație (rată ridicată de abandon școlar), capacitate administrativă, potențial demografic, sănătate, cultură, etc.

Gradul de sărăcie ridicat din mediul rural este determinat atât de factorii economici cât și de cei demografici, sociali și culturali. Veniturile mai scăzute în zona rurală față de cele din mediul urban, tendințele de creștere a ratei sărăciei în rural, atât față de urban, cât și față de media europeană, conduc la accentuarea discrepanțelor între mediul rural și cel urban și apariția sau accentuarea fenomenului de excluziune socială. Dezvoltarea economică specifică mediului urban atrage populația activă în orașe, astfel încât migrarea populației rurale tinere, alături de îmbătrânirea populației rurale, conduce la un declin al forței de muncă disponibile în zonele rurale.

Totodată, este din ce în ce mai evidentă nevoia unei abordări locale integrate, participative, *de jos în sus*, pentru a dezvolta comunitățile rurale cu posibilitatea de a identifica nevoile locale și a identifica soluții viabile și inovatoare pe care o abordare convențională de sus în jos nu o poate realiza.

Procentul ridicat al persoanelor care intră în categoria celor aflate în risc de sărăcie și excluziune socială determină necesitatea sprijinirii grupurilor sociale vulnerabile prin înființarea și dezvoltarea de servicii sociale la nivel local, inclusiv prin intermediul instrumentului LEADER, în vederea creșterii calității serviciilor și a facilitării accesului comunităților vulnerabile la asistență și infrastructură socială în mediul rural.

Astfel, pentru a reduce gradul de sărăcie și riscul de excluziune socială precum și pentru a crește calitatea vieții din mediul rural, se impune adoptarea de măsuri adecvate de dezvoltare rurală prin care să se realizeze facilitarea accesului la locuri de muncă, dezvoltarea inițiativelor de antreprenariat, intervenții pentru asigurarea serviciilor de sănătate, educație, cultură, crearea de oportunități pentru generare de venituri alternative.

N42. Asigurarea unui nivel adecvat de capital și tehnologie în silvicultură

Susținerea unui management eficient și durabil al pădurilor

Pădurile din România, indiferent de natura proprietății, sunt administrate în baza unor concepte de gestionare durabilă compatibile cu cele recunoscute la nivel european, printr-un cadru de reglementare și un sistem de planificare unitar la nivel național. Acest cadru este orientat în mod deosebit către asigurarea funcțiilor de protecție pe care pădurile le îndeplinesc. Cu toate acestea, gestionarea resurselor forestiere din punct de vedere al producției este îngreunată de gradul scăzut de accesibilizare al pădurilor, precum și de dotarea tehnică insuficientă, învechită și puțin diversificată a firmelor care activează în domeniul forestier.

Astfel, este necesară sprijinirea diferiților actori din sectorul forestier pentru modernizarea și construirea de drumuri forestiere. De asemenea, trebuie încurajată utilizarea de echipamente și practici tradiționale în activitatea de exploatare forestieră, cu impact redus asupra factorilor de mediu.

Prin creșterea accesibilizării pădurilor se urmărește îmbunătățirea condițiilor pentru executarea lucrărilor silviculturale, prevenirea și stingerea incendiilor și pentru exploatarea pădurilor în condiții ecologice și de rentabilitate. Utilizarea practicilor tradiționale, va avea impact pozitiv asupra mediului, prin reducerea nivelului de degradare a solului, de poluare a aerului și apelor, prin reducerea emisiilor de GES și a consumului de energie.

N43. Conservarea și valorificarea patrimoniului local

Caracterizate de o capacitate slabă de a dezvolta și implementa în mod eficient proiecte de dezvoltare locală sustenabilă, de o calitate slabă a infrastructurii turistice, de degradarea așezămintelor tradiționale cu valoare culturală și a monumentelor istorice, satele românești cu o bogată moștenire au nevoie de sprijin pentru a asigura conservarea resurselor culturale unice și utilizarea acestora în scopul dezvoltării socio-economice.

Tradițiile rurale, etno-folclorice, culturale, ecologice, gastronomice și caracteristicile locale de mediu, în special în zona montană, sunt insuficient valorificate pentru dezvoltarea turismului, pentru crearea de locuri de muncă, pentru generarea de venit și pentru asigurarea unui impact pozitiv asupra sentimentului de demnitate și mândrie al comunităților locale.

Sprijinul acordat în cadrul unui proces integrat și echilibrat de dezvoltare teritorială, inclusiv prin intermediul strategiilor de dezvoltare locală, va conduce la păstrarea și conservarea patrimoniului local, iar acțiunile de marketing aferente pot genera valoare adăugată pentru produsele autohtone.

Prin acțiuni inovative de punere în valoare a patrimoniului local se poate realiza, de asemenea, creșterea atractivității zonelor rurale, atât pentru populația rurală cât și pentru turiști.

În mediul rural se regăsesc o serie de elemente valoroase din punct de vedere cultural care nu sunt încadrate în categoria obiectivelor de patrimoniu de clasa A sau B și sunt într-o stare de degradare continuă sau, în cazul elementelor imateriale (dansuri populare, meșteșuguri,

cântece) în risc de pierdere. Acestea au o importanță deosebită pentru păstrarea tradițiilor, crearea punților de legătură între generații și pentru creșterea atractivității spațiului rural. Lucrările de conservare, restaurare și reabilitare a construcțiilor și amenajărilor cu valoare culturală sau alte activități de punere în valoare a elementelor ce aparțin patrimoniului neclasat (mobil, imobil și imaterial) pot fi realizate prin intermediul strategiilor de dezvoltare locală.

N44. Dezvoltarea bioeconomiei

Având în vedere provocările globale precum schimbările climatice, degradarea terenului și ecosistemului și în contextul resurselor din ce în ce mai limitate, devine clară nevoia utilizării eficiente a produselor secundare rezultate din activitățile agricole și recuperarea elementelor utilizabile din deșeuri, utilizarea biomasei și a reziduurilor organice, în scopul de a limita recurgerea la resurse naturale.

Din cauza cunoștințelor precare în rândul populației rurale privind potențialul bioeconomiei și a economiei circulare, subprodusele lanțurilor valorice și deșeurile provenite din activitățile agricole sau silvice rămân nevalorificate. Astfel, o sursă importantă de energie nu este valorificată, resursele naturale nu sunt utilizate eficient și este generat un impact negativ asupra mediului.

Includerea bioeconomiei în modelele de dezvoltare rurală sustenabilă este oportună din considerente ce țin de progresul înregistrat în domenii precum cercetarea și inovarea, în științele biologice cât și cele privind tehnologiile informaționale și de comunicare cu aplicații practice în agricultură, de creșterea integrării orizontale și verticale în lanțurile de aprovizionare agricolă și nu în ultimul rând de tendința de creștere a globalizării.

Lucrătorii din agricultură, silvicultură și industria alimentară trebuie sprijiniți și încurajați să utilizeze la maximum toate subprodusele provenite din activitatea principală și de asemenea, antreprenorii din industria textilă, de celuloză și hârtie, cosmetică etc. să acorde o importanță deosebită surselor de materie primă provenite din sectoarele agricole și silvice.

Pentru o bioeconomie durabilă este nevoie ca cei care activează în domeniile care pot utiliza bioresurse să fie sprijiniți atât pentru investiții în tehnologie specifică, cât și pentru realizarea unor parteneriate pe orizontală și verticală, având ca rezultat creșterea competitivității și protejarea mediului.

Conform analizei SWOT, România are un sector semnificativ de procesare bioresurse. A fost definită o bază de date cu peste 9000 de agenți economici din România, care activează în domeniul trans-sectorial al bioeconomiei și care include actori din domeniul prelucrării bioresurselor (industrie alimentară, biomasă - precum și un potențial semnificativ pentru înființarea de plantații energetice - măsură sinergică cu obținerea energiei din biomasa, biogaz-bioenergie, nutraceutice / cosmetice, biofarmaceutice pe bază de plante medicinale și arome, celuloză și hârtie, textile și pielărie, reciclare deșeuri). În plus, la nivel european și internațional se constată o creștere a cererii industriei pentru fibre scurte și lungi de in și cânepă. Diversificarea structurii culturilor agricole pentru dezvoltarea bioeconomiei prin stimularea cultivării plantelor, cu potențial în acest sens.

Prin urmare, este necesară finanțarea proiectelor integrate, indiferent de dimensiunea întreprinderilor din sectorul agricol și industrie alimentară, bioeconomia cu accent pe economia circulară putând fi o componentă importantă în corelare cu dezvoltarea fermelor care produc pentru piață în sistem organizat.

N45. Dezvoltarea Zonei Montane pe cele 3 dimensiuni: social, economic și de mediu

Zonele Montane din România se confruntă cu numeroase constrângeri, atât din perspectiva geografică (aspect ce influențează densitatea populației, migrația, educația și dezvoltarea economică), cât și din perspectiva specificității activităților desfășurate în zonele montane.

Analiza SWOT arată faptul că zonele cu cel mai mic venit sunt zonele montane, decalajul fiind în creștere în ultimii ani. În acest sens, este nevoie de o susținere a acestor zone din mai multe perspective: educațională, de infrastructură, economică (oportunități de afaceri adecvate zonelor montane). În plus, conservarea biodiversității, precum și măsuri pentru protejarea mediului sunt esențiale pentru menținerea specificității zonelor montane, în coroborare cu dezvoltarea socio-economică adaptată zonelor montane.

Obiectiv Specific 9

Îmbunătățirea răspunsului agriculturii UE la cerințele societății privind alimentația și sănătatea, inclusiv alimente sigure și nutritive, produse într-un mod sustenabil, precum și deșeuri alimentare și bunăstarea animalelor

N46. Creșterea numărului de produse cu valoare adăugată mare (ecologic, montan, tradiționale, scheme de calitate), cu un impact redus asupra mediului înconjurător și promovarea produselor obținute prin metode extensive și sprijinirea asocierii și cooperării în sectorul agroalimentar

Având în vedere analiza SWOT, în RO există un potențial încă nevalorificat, de recunoaștere și promovare a produselor locale prin includerea acestora în schemele de calitate naționale și UE, din cauza unor aspecte precum sunt costurile aderării la schemele de calitate, promovarea deficitară a produselor agroalimentare românești și slaba asociere între producători.

Produsele pentru care se folosește materie primă locală, ca și cele provenite de la animale crescute în condiții superioare de bunăstare, produsele montane, tradiționale, ecologice contribuie la dezvoltarea zonelor rurale prin crearea de locuri de muncă, valoare adăugată, conștientizarea consumatorului referitor la calitatea produselor cu tradiție care fac parte din cultura națională, dar și la asigurarea siguranței și securității alimentare.

Numărul produselor românești care participă la o schemă de calitate este redus, rezultând o nevoie acută de a sprijini obținerea și promovarea unor astfel de produse.

Pentru stimularea fermierilor și grupurilor de fermieri din România în demersurile de aderare la sistemele de calitate, este nevoie de măsuri de sprijin care să susțină financiar acoperirea costurilor suplimentare pe care aceștia le suportă și promovarea produselor participante la scheme de calitate.

Având în vedere slaba eficiență economică a practicilor agricole extensive/mixte tradiționale și prietenoase cu mediul, la nivelul spațiului rural este nevoie de acordarea de sprijin financiar pentru menținerea și promovarea acestora și a produselor rezultate.

Participarea redusă a fermierilor la schemele de calitate este legată și de asociere și cooperare redusă în sectorul agroalimentar, fiind nevoie de sprijinirea asocierii și cooperării inclusiv în cazul consumatorilor.

N47. Limitarea utilizării antibioticelor în agricultură și utilizarea sustenabilă a produselor pentru protecția plantelor și a îngrășamintelor chimice

a) Limitarea utilizării antibioticelor în agricultură

Majoritatea fermierilor din România, în special cei ce dețin exploatații de dimensiuni mici și mijlocii, nu dispun de cunoștințe adecvate în domeniul metodelor de management, al tehnologiilor și standardelor moderne de producție, în special în sectorul zootehnic și horticul, axându-se preponderent pe experiența practică tradițională. De asemenea, nivelul de conștientizare, cunoștințe și abilități a acestora cu privire la metode moderne și inovative de procesare și marketing al produselor agricole, inclusiv în contextul lanțurilor scurte de aprovizionare, este insuficient pentru a putea răspunde cererii pieței și a îndeplini standardele la nivel european.

Având în vedere analiza SWOT privind intensificarea problemelor de sănătate a animalelor și creșterea consumului de medicamente în tehnologiile de creștere a porcilor și păsărilor, **este nevoie de conștientizarea fermierilor cu privire la folosirea rațională a antibioticelor** din perspectiva riscurilor pentru sănătatea populației și a siguranței alimentare.

Sectorul agro-alimentar din România are nevoie de un nivel ridicat de instruire tehnică, economică și de management al afacerii la nivel de fermă, pentru a îndeplini cu succes standardele UE (siguranță alimentară, sănătatea animalelor, norme de mediu, etc.).

Profesionalizarea fermierilor este însă strâns legată de **modernizarea sistemului de educație profesională agricolă**, atât din punct de vedere al infrastructurii fizice, cât și a curriculei școlare.

Îmbunătățirea nivelului de cunoștințe și aptitudini al fermierilor va contribui la adoptarea de tehnologii inovative și bune practici, în special de către fermierii tineri și implicit la limitarea utilizării antibioticelor în agricultură.

b) Utilizarea sustenabilă a produselor pentru protecția plantelor și a îngrășamintelor chimice

În RO, pentru toate categoriile de pesticide din anul 2017 s-a înregistrat o ușoară creștere a vânzărilor, în special în ceea ce privește categoria principală de PPP, respectiv, erbicide, fungicide și bactericide.

Având în vedere analiza SWOT privind intensificarea utilizării pesticidelor în agricultură și trend-ul crescător al comercializării de erbicide, fungicide și bactericide, **este nevoie de îmbunătățirea nivelului de cunoștințe și aptitudini a fermierilor cu privire la folosirea rațională a acestora** și informarea asupra riscului real al substanțelor active și remanenței pesticidelor în sol, cu efecte nocive asupra sănătății omului și a mediului înconjurător.

Este necesară menținerea practicilor agricole tradiționale, extensive, bazate pe o utilizare redusă a inputurilor, pentru a sprijini dezvoltarea durabilă a zonelor rurale și pentru a răspunde cererii din ce în ce mai mari a societății pentru servicii de mediu, cu toate că în România cantitatea medie de pesticide utilizată pe ha este de numai 0,6 kg, comparativ cu media europeană de 2,3 kg. Fermierii trebuie încurajați să deservească societatea ca întreg prin introducerea sau continuarea aplicării metodelor de producție agricolă compatibile cu protecția și îmbunătățirea mediului, a peisajului și caracteristicilor sale, a resurselor naturale, a solului și a diversității genetice, printr-un sistem de management al utilizării durabile a PPP.

N48. Dezvoltarea sectorului de procesare a produselor agricole și adaptarea acestuia la standardele UE și dezvoltarea lanțurilor de aprovizionare

În România, sectorul de procesare a produselor agricole are **nevoie de investiții pentru crearea de capacități noi de procesare**, de echipamente și tehnologii moderne, de fluxuri tehnologice care să permită respectarea noilor standarde comunitare și îmbunătățirea productivității.

Aceste nevoi evidențiază faptul că industria alimentară din România încă are decalaje semnificative în ceea ce privește valoarea adăugată a produselor agricole în raport cu capacitatea de producție a produselor agricole autohtone.

Astfel este necesară concentrarea sprijinului pe acele produse agro-alimentare pentru care oferta internă este relativ redusă comparativ cu potențialul existent. În mod specific nevoia de investiții în spații de producție și tehnologii moderne, dezvoltarea de noi produse, aplicarea practicilor și tehnologiilor inovative este mare în industria laptelui și a produselor lactate (îndeosebi în zona montană), în procesarea produselor horticole, în industria cărnii, dar și a produselor cu înaltă valoare adăugată. Progresele ce vor fi realizate în aceste domenii vor crește numărul unităților noi de procesare care respectă standardele UE (siguranță alimentară și trasabilitate) și ponderea pe piață a produselor autohtone cu valoare adăugată, vor echilibra nevoia de procesare în raport cu producția internă cu efecte pozitive asupra balanței comerciale. Crearea de noi unități de procesare va avea ca efect direct crearea de locuri de muncă contribuind la promovarea ocupării forței de muncă și la reducerea decalajului între cerere și ofertă. De asemenea, unitățile de procesare își vor putea eficientiza activitatea prin reducerea consumului de energie și prin producerea și utilizarea energiei regenerabile în propriile unități.

Este necesară, creșterea valorii adăugate în sectoare precum creșterea animalelor sau horticultura. Tipurile de investiții ce necesită a fi implementate constau în spații de producție și tehnologii moderne pentru creșterea eficienței și productivității, dar și dezvoltarea de noi produse și mărci locale.

De asemenea, este necesară susținerea acțiunilor de marketing și îmbunătățirea managementului resurselor în sensul creșterii competitivității.

Trebuie încurajată de asemenea, promovarea inovației în domeniul tehnologic și sustenabilitatea investițiilor în sectorul de procesare care este condiționată de o strânsă corelare între potențialul de producție și capacitatea de procesare a materiilor prime, ceea ce necesită o abordare locală integrată și complementară.

Crearea unor lanțuri alimentare scurte este necesară din perspectiva deschiderii oportunităților de piață pentru fermieri prin promovarea și vânzarea produselor aproape de sursa de producție, fie individual, fie prin intermediul unei forme asociative astfel încât să fie în acord cu obiectivele strategiei *De la fermă la consumator*

Este nevoie de sprijin pentru a facilita accesul fermierilor și grupurilor de fermieri pe piață și de a intra și opera pe aceste piețe la standardele cerute, inclusiv sub aspectele privind siguranța alimentară.

Astfel, prin investiții integrate în modernizarea infrastructurii de producție, colectare, depozitare și procesare s-ar oferi fermierilor oportunitatea de a desface produsele pe piețele locale, de a extinde gama de produse și de a promova comercializarea produselor locale.

Un alt aspect care necesită a fi compensat conform analizei SWOT, este reprezentat de nevoia de a sprijini și prioritiza sectoarele deficitare, în special cel zootehnic din România care nu acoperă necesarul pentru consum a populației la nivel național.

N49. Îmbunătățirea răspunsului agriculturii UE la cerințele societății privind deșeurile alimentare

Problema deșeurilor alimentare este tot mai îngrijorătoare la nivel European iar gestionarea acestor deșeuri constituie o nevoie prioritară în ceea ce privește producerea, distribuirea și depozitarea lor, cu impact negativ asupra mediului și care provoacă pierderi financiare pentru consumatori și economie.

Deșeurile alimentare trebuie privite și din perspectiva socială, în sensul în care, ar trebui să faciliteze donarea alimentelor care mai sunt comestibile, dar care, din motive logistice sau comerciale, nu pot fi valorificate.

S-a identificat **nevoia de reducere a cantității de deșeuri alimentare generate pe cap de locuitor la nivelul comerțului cu amănuntul și la nivelul consumatorilor**, precum și **reducerea pierderilor de alimente de-a lungul lanțurilor de producție și de distribuție**, respectiv, în magazine, restaurante, unități de alimentație publică și în gospodării.

La nivelul UE și statelor sale membre problema deșeurilor alimentare este tratată într-o manieră responsabilă, transformând această nevoie într-un obiectiv pe termen mediu și lung, în prezent, în UE nu există nicio metodă armonizată și fiabilă de cuantificare a deșeurilor alimentare, ceea ce îngreunează și mai mult evaluarea de către autoritățile publice a volumului, a originii și a evoluției acestora de-a lungul timpului.

Identificarea unei soluții în ceea ce privește cuantificarea deșeurilor alimentare este un pas important spre o mai bună înțelegere a problemei, spre un proces coerent de monitorizare și raportare, precum și spre schimburi eficiente de bune practici la nivelul UE.

Este **necesar a fi identificată** o metodologie de cuantificare a deșeurilor alimentare și de **desfășurare a unor campanii de sensibilizare** pentru modificarea comportamentului societății precum și diseminarea bunelor practici în materie de prevenire a producerii de deșeuri alimentare.

N50. Asigurarea unor condiții superioare de bunăstare a animalelor

Măsura de bunăstare a animalelor poate reprezenta o soluție pentru furnizarea de produse înalte calitativ. Exploatațiile comerciale din sectorul zootehnic, care beneficiază de schema privind standarde îmbunătățite de bunăstare a animalelor, având fluxurile tehnologice adaptate pentru continuarea acestor practici pot să asigure condiții superioare de bunăstare a animalelor, contribuind la garantarea îmbunătățirii condițiilor de creștere și a sănătății animalelor, reducerea impactului de mediu (asupra factorilor de mediu apă, sol și aer), creșterea siguranței alimentare, îmbunătățirea calității produselor, dar și la menținerea și crearea de locuri de muncă în mediul rural.

Calitatea produselor și siguranța alimentelor de origine animală sunt în strânsă corelație cu nivelul bunăstării animalelor de la care provin, lanțul de producție alimentară bazându-se pe o sănătate mai bună a animalelor, îngrijire foarte bună a animalelor, utilizarea minimă a medicamentelor, prin aceasta asigurându-se o creștere a încrederii consumatorilor în produsele fermelor românești de creștere a porcilor și păsărilor.

Implementarea măsurilor de bunăstarea animalelor contribuie la îmbunătățirea competitivității producătorilor primari printr-o mai bună integrare a acestora în lanțul agroalimentar prin intermediul schemelor de calitate, al creșterii valorii adăugate a produselor agricole, al promovării pe piețele locale și în cadrul circuitelor scurte de aprovizionare, al grupurilor și organizațiilor de producători și al organizațiilor interprofesionale.

Pentru creșterea responsabilității agricultorilor din România față de PAC privind furnizarea unor alimente de înaltă calitate, sigure și sănătoase este necesară susținerea în continuare a standardelor superioare de bunăstare față de standardele minime obligatorii, care să vizeze asigurarea unei densități mai reduse de animale în spațiile de cazare, asigurarea unor condiții de micro-climat care să îmbunătățească calitatea aerului în spațiile de creștere din perspectiva conținutului de noxe (pulberi, amoniac și dioxid de carbon) și îmbunătățirea condițiilor zonei de odihnă.

În acest context, este oportună susținerea exploatațiilor de creștere a animalelor a intervențiilor care vizează acoperirea costurilor suplimentare și a pierderilor de venituri pentru asigurarea unor condiții superioare de bunăstare a animalelor, prin cuplarea acestei intervenții la schemele de calitate având în vedere că producțiile de la aceste animale sunt net superioare calitativ față de producțiile obținute în condițiile standard de exploatare, având o influență pozitivă în sănătatea oamenilor.

Un alt aspect care necesită a fi compensat și constituie o nevoie conform analizei SWOT, este reprezentat de lipsa promovării produselor obținute prin metode extensive (HNV, condiții superioare de bunăstare a animalelor) și în acest scop trebuie avută în vedere acordarea de sprijin pentru promovare.

Obiectiv transversal - Promovarea cunoașterii, inovării și digitalizării în agricultură

Pentru atingerea acestor rezultate, este necesară dezvoltarea unor tipuri de intervenții care să urmărească:

N51. Nevoia de creștere a gradului de instruire a fermierilor, prin îmbunătățirea competențelor și cunoștințelor de bază ale acestora

În România, formarea profesională se află în stadiu incipient de manifestare, fapt ce reiese din gradul redus de participare la procesul de instruire, mai ales în mediul rural. Acest aspect este întâlnit și cadrul Măsurii 1 din cadrul PNDR 2014-2020, care a avut un număr redus de participanți.

Evoluția în sectorul agro-alimentar din România necesită un nivel ridicat de instruire tehnică, economică și de management al afacerii la nivel de fermă și de adaptare pentru a face față unui mediu concurențial.

Nivelul scăzut de educație al fermierilor și populației rurale este unul dintre factorii care au condus la lipsa de competitivitate al sectorului agricol din România. Pe de o parte, acest nivel este cauzat de insuficienta dezvoltare a instituțiilor de învățământ profesional agricol iar pe de altă parte, populația rurală nu beneficiază de un sistem de cursuri de formare continuă în domenii agricole și non-agricole. Acest fenomen se traduce într-o participare la procesul de învățare în rândul adulților foarte scăzută, în special în rândul persoanelor slab și inadecvat calificate, care nu sunt motivate să participe în programe educaționale.

În plus, curricula neadaptată cerințelor diferitelor vârste și interese ale cursanților, face ca valoarea adăugată pentru fermieri să fie limitată în contextul în care lipsa dotărilor și a cadrelor didactice auxiliare, care să faciliteze învățarea prin acțiune, favorizează un mod de furnizare a informației la nivel teoretic, lipsit de accentul practic, mult mai necesar fermierilor. De asemenea, este necesară creșterea gradului de informare asupra oportunităților de cultivare/creșterea animalelor în funcție de condițiile fiecărei zone în vederea îmbunătățirii viabilității economice a fermelor.

De asemenea, fermierii dețin cunoștințe reduse privind utilizarea rațională a pesticidelor, fertilizatorilor și antibioticelor, a efectelor utilizării pesticidelor asupra sănătății umane și asupra mediului. Obiectivul constă în încurajarea dezvoltării și introducerii unei gestionări

integrate a dăunătorilor, precum și a unor tehnici sau abordări alternative, pentru a reduce dependența de utilizarea pesticidelor.

Toate aceste lipsuri se resfrang asupra nivelului general scăzut de educație al fermierilor și populației rurale. Este deci necesar ca orice efort de modernizare al spațiului rural să fie însoțit de acțiuni de informare, instruire și transfer de cunoaștere atât în domeniile agricole, cât și în alte domenii conexe (procesare, valorificare, afaceri non-agricole, etc.) în vederea îmbunătățirii capitalului uman cu efecte în creșterea competitivității economiei rurale.

Profesionalizarea fermierilor este însă strâns legată de modernizarea sistemului de educație profesională agricolă, atât din punct de vedere al infrastructurii fizice, cât și a curriculumului școlar. Programele de învățare continuă trebuie să sprijine instruirea și calificarea în scopul creșterii gradului de ocupare a pieței muncii pentru populația activă din mediul rural. De asemenea, serviciile de extensie pot avea un rol major în sporirea competitivității exploatațiilor agricole și în transferul de tehnologie, informare și inovare, toate acestea corelate cu creșterea rolului educației antreprenoriale agricole, mai ales în rândul tinerilor fermieri.

Îmbunătățirea nivelului de cunoștințe și aptitudini a fermierilor va contribui la restructurarea/modernizarea fermelor, diversificarea gamei de produse, orientarea către piață a fermelor, adoptarea de tehnologii inovative și bune practici, în special de către fermierii tineri și crearea de lanțuri scurte de aprovizionare. De asemenea, va fi încurajat managementul sustenabil al resurselor naturale și adaptarea la schimbările climatice.

Pentru a face față mediului concurențial din sectorul agro-alimentar, fermierii au nevoie de un nivel ridicat de instruire tehnică, economică și de management al afacerii la nivel de fermă. Aceștia au nevoie să cunoască în mod practic cum se utilizează eficient pesticidele, fertilizatorii și antibioticele, precum și despre efectele utilizării acestora asupra sănătății umane și asupra mediului. Aceștia trebuie să fie informați cu privire la tehnici sau abordări alternative în ce privește practicile agricole.

În acest context, sunt necesare acțiunile de informare, prin intermediul RNDR, în ce privește cele mai bune practici agricole, adoptarea de tehnologii inovative și bune practici, dar și în vederea creării de lanțuri scurte de aprovizionare. Totodată, se pot organiza evenimente la ferme demonstrative pentru un transfer de cunoștințe practice mai bun, care se concretizează într-o formă de instruire pentru fermieri.

N52. Nevoia de consolidare a unui sistem de consiliere și consultanță public/privat

În paralel cu deficiențele din cadrul sistemului de educație agricolă, se remarcă o lipsă de capacitate a sistemului de consultanță și de adaptare al acestuia la nevoile pieței. Ca urmare a numeroaselor procese de reorganizare instituțională, fermierii și populația rurală au fost lipsite de servicii de sprijin în dezvoltarea și modernizarea exploatațiilor, adaptarea la noile provocări (schimbări climatice, mediu, etc.), dobândirea de noi cunoștințe (procesare, marketing, planificare, etc.). În plus, slaba finanțare a sectorului serviciilor publice de consultanță coroborat cu lipsa serviciilor integrate de consultanță în rândul fermierilor mici și medii au limitat capacitatea actorilor activi în sectorul de consiliere și consultanță să furnizeze servicii care să fie adaptate la necesitățile curente ale fermierilor și ale populației din mediul rural.

Nevoia de adaptare a fermierilor la noile provocări concurențiale și de mediu post PAC 2020 face necesară furnizarea și asigurarea accesului la servicii de consiliere și consultanță axate pe activități de conștientizare și promovare de bune practici în agricultură, în special în ceea ce privește practicile agricole prietenoase cu mediul, inclusiv în zonele cu înaltă valoare naturală, utilizarea sustenabilă a pesticidelor și îngrășămintelor în vederea dobândirii de cunoștințe privind practicile agricole sustenabile în acord cu noile abordări strategice la nivel european.

De asemenea, este nevoie de servicii de consiliere adecvate și în ceea ce privește integrarea în lanțul scurt a fermierilor, iar în acest sens se remarcă necesitatea furnizării de servicii de consiliere dedicate în vederea dobândirii de cunoștințe cu privire la depozitare, ambalare, etichetare, promovare și marketing. Astfel, fermierii vor putea crește valoarea produselor, inclusiv printr-o mai bună integrare în schemele naționale și europene.

Un alt element important îl reprezintă nevoia de dezvoltare a serviciilor de consiliere agricolă prin completarea elementelor tehnice cu elemente juridice și de natură economică în vederea sprijinirii fermierilor în alegerea celor mai viabile oportunități de dezvoltare.

De asemenea, este necesară furnizarea de servicii de consiliere care să conducă la diversificarea activităților din zonele rurale.

În plus, pentru a răspunde standardelor europene, abordarea trebuie să se concentreze asupra modului în care digitalizarea susține eficiența și performanța la nivel de fermă. Este necesară consultanța strategică privind digitalizarea și infrastructura electronică, aceasta fiind legată de schimbul de cunoștințe, de comunicare, de diseminare și de exploatare.

Reînnoirea generațiilor din agricultură este nevoie să fie însoțită de măsuri active de instruire și formare pentru tinerii fermieri în vederea pregătirii acestora pentru a-și putea gestiona exploatarea. Este nevoie ca procesul de consiliere să pună accent pe cunoștințele referitoare la îmbunătățirea productivității și sustenabilității afacerilor agricole, la creșterea accesului pe piață, diversificarea veniturilor, etc.

Introducerea consultanței și a formării profesionale sunt elemente transversale pentru îndreptarea către o agricultură bazată pe cunoaștere și profesionalizarea agricultorilor. Consolidarea serviciilor de consultanță a fermelor în cadrul AKIS, este deosebit de importantă, deoarece acestea reprezintă una dintre principalele surse de informare pentru luarea deciziilor fermierilor. Astfel, prin accesul la cunoștințe noi, moderne ce vor duce pe termen mediu și lung la dezvoltarea de noi activități economice și în consecință, la crearea de noi locuri de muncă în zonele rurale, fermierii și populația din zona rurală vor fi mai bine poziționați pentru a face față noilor provocări.

Având în vedere ca serviciile de consiliere de calitate sunt esențiale, este nevoie de sprijin din partea RNDR, concretizat în realizarea de pliante, broșuri informative, dar și organizarea de întâlniri, reuniuni, evenimente care să pună în legătura fermieri cu consultanți pentru îmbunătățirea cunoștințelor fermierilor și pentru a-i ajuta să beneficieze de servicii adecvate de consultanță.

N53. Nevoia de a dezvolta un sistem de inovare și cunoștințe în agricultură (AKIS), astfel încât să se realizeze un schimb de cunoștințe și expertiză în dezvoltarea rurală;

Se identifică nevoia de abordare integrată a educației și formării profesionale în agricultură, cercetare și extensie care să răspundă la nevoile de tehnologie, cunoaștere și informații persoanelor din mediul rural, ajutându-i să ia decizii în cunoștință de cauză în ceea ce privește managementul fermelor, gospodăriilor și comunităților acestora.

Eficiența și eficacitatea serviciilor de consultanță pot fi îmbunătățite cel mai bine prin consolidarea conexiunilor lor în cadrul ***sistemului de inovare și cunoștințe în agricultură (AKIS)*** și prin partajarea mai largă a cunoștințelor și a aplicațiilor inovatoare. Toți actorii din cadrul AKIS, fermierii, organizații profesionale reprezentative, cercetători, consultanți, asociațiile și mass-media, etc. trebuie să își intensifice eforturile pentru a dezvolta cunoașterea și a genera soluții inovatoare.

Prin urmare, este esențial să construim sisteme de cunoaștere și inovare agricole pentru a stimula inițierea și dezvoltarea proiectelor de inovare, pentru a disemina rezultatele acestora și pentru a putea fi utilizate cât mai eficient în cadrul dezvoltării fermelor.

Accesul fragmentat, oarecum influențat de interesele particulare ale fermierilor la astfel de servicii de consultanță agricolă pare să fie o posibilă explicație a evoluției în sincope ale Sistemului de cunoștințe și inovare în agricultură (AKIS).

Pentru a avea un AKIS funcțional, formarea profesională tehnică și economică, precum și capacitatea mare de acces la informații, inclusiv sub forma diseminării acestora, a consultanților, joacă un rol important în evoluția și specializarea agriculturii. Astfel transferul de cunoștințe și acțiunile de informare pot fi adaptate la nevoile actorilor socio-economici, fermieri și persoane care activează în sectorul agroalimentar.

Eficiența și eficacitatea serviciilor de consultanță pot fi îmbunătățite cel mai bine prin consolidarea conexiunilor lor în cadrul AKIS și prin partajarea/diseminarea pe scara largă a cunoștințelor și a aplicațiilor inovatoare.

Pentru aceasta este necesară **informarea fermierilor** pentru a-i ajuta să ia decizii în cunoștință de cauză în ceea ce privește managementul fermelor, gospodăriilor și comunităților acestora.

Consolidarea serviciilor de consultanță a fermelor în cadrul AKIS prin **captarea și împărtășirea nevoilor agricultorilor, facilitarea accesului la inovație, participarea și împărtășirea cunoștințelor din proiecte inovatoare GO, informarea consilierilor și evenimente tematice pentru actualizarea cunoștințelor, vizitele încrucșate, implicarea cercetătorilor.**

Totodata, un aspect important care trebuie valorificat este **potențialul demonstrației la fermă** în mai multe scopuri: demonstrație, validare, întâlniri de urmărire cu sfaturi individuale. RNDR va contribui la stabilirea **conexiunilor internaționale și a fluxurilor de cunoștințe.**

N54. Nevoia de facilitare a introducerii inovării în agricultură prin intermediul cooperării între actorii relevanți

Deși cercetarea agricolă oferă cunoștințe multiple și există deja o cantitate substanțială de cunoștințe disponibile pentru a răspunde provocărilor actuale, diseminarea acestora are de suferit, astfel încât rezultatele cercetării nu sunt aplicate suficient în practică.

S-a constatat o colaborare insuficientă între mediul universitar și întreprinderile agricole. PEI poate contribui la cooperarea între universități și IMM prin realizarea transferului de cunoștințe și inovare și prin crearea unui sistem de popularizare eficientă a rezultatelor către fermieri. Promovarea inovării în agricultură de către PEI-AGRI, care se concentrează pe formarea parteneriatelor și conectarea persoanelor din diverse domenii în Rețeaua acesteia, prin diferite tipuri de activități, va putea astfel reuni diverse persoane implicate în inovare și agricultură - fermieri, consultanți, cercetători, agribusiness, ONG-uri și alte categorii interesate de a colabora, a-și împărtăși ideile și de a transforma cunoștințele existente în soluții de inovare și de a pune mai ușor în practică rezultatele cercetării.

Astfel se va putea oferi sprijin pentru proiecte în ceea ce privește transferul de cunoștințe, serviciile de consultanță, investiții, marketing, stabilirea de legături și finanțare pentru servicii de susținere a inovării, contribuind astfel la dezvoltarea productivă și durabilă a sectorului agricol.

RNDR va îmbunătăți fluxurile de cunoștințe și va consolida legăturile dintre cercetare și practică prin: stimularea cercetătorilor pentru a avea impact dincolo de mediul academic, prin întâlnirea lor cu practicienii (fermierii) în cadrul evenimentelor tematice sau prin organizarea de demonstrații la fermă unde fermierii și cercetătorii se întâlnesc și vorbesc. În condițiile schimbărilor climatice majore care se înregistrează la nivel mondial cu

consecințe negative asupra mediului înconjurător, cercetarea trebuie privită ca o necesitate. Totodată, de cercetarea în agricultură trebuie să beneficieze toți cei implicați, de la marii fermieri până la cei care dețin ferme de familie. Aplicarea unei agriculturi științifice poate contribui la realizarea unor producții record cu beneficii atât pentru omenire cât și pentru mediul înconjurător.

În acest sens, prin evenimentele pe care le va organiza, RNDR va contribui la conectarea actorilor, facilitarea schimbului de cunoștințe, stabilirea serviciilor de susținere a inovării pentru dezvoltarea proiectelor și captarea nevoilor agricultorilor și idei inovatoare.

N55. Nevoia de dezvoltare a tehnologiilor digitale care pot contribui la crearea de noi produse și servicii și creșterea nivelului de conștientizare a fermierilor

Reducerea disparităților între mediul urban și mediul rural constituie o necesitate, care poate fi susținută prin utilizarea tehnologiilor digitale. Perspectivele pe care le oferă digitalizarea și infrastructura online pentru dezvoltarea schimbului informații și de expertiză pot ajuta fermierii europeni să ofere alimente sigure, produse prin metode prietenoase cu mediul și de calitate. Importanța acestor tehnologii rezidă în faptul că îi ajută pe fermieri să producă mai mult cu mai puține resurse, însă pot contribui, de asemenea, și la combaterea schimbărilor climatice prin furnizarea de produse de calitate cu impact minim asupra mediului. Folosirea biotehnologiilor agroalimentare, având ca obiective principale dezvoltarea de metode, mijloace și produse biotehnologice contribuie la creșterea calității și cantității bioresurselor, în contextul schimbărilor climatice și al necesarului tot mai crescut de produse alimentare de calitate.

Tehnologia inovatoare este considerată importantă în facilitarea unui cadru de dezvoltare sustenabilă, care creează un echilibru între dezvoltarea economică, producție și protejarea bunurilor de interes public, precum biodiversitatea și alte resurse de mediu.

Tehnologiile digitale vor fi din ce în ce mai importante pentru fermieri și alte întreprinderi rurale, pentru ca pot să ofere soluții durabile la provocările actuale și viitoare și în aceeași măsură, pot contribui la crearea de noi produse și servicii.

Perspectivele digitalizării vor permite dezvoltarea infrastructurii online prin:

- organizarea unui hub central digital (platformă) cu rolul de a coordona, organiza și gestiona colectarea de infrastructuri digitale (platforme, instrumente);
- organizarea unor sesiuni la care să participe reprezentanții MADR și furnizorii de servicii formare profesională și de consultanță pentru a realiza conceptul acestor hub-uri digitale și pentru a stabili modalitatea de organizare a acestora;
- utilizarea rezultatelor studiilor grupului SCAR AKIS pentru a realiza un schimb de informații eficient privind cele mai bune practici, factorii de succes, blocajele identificate etc;
- dezvoltarea unui centru de transfer tehnologic la nivel regional și la nivel național, care să reprezinte și să susțină politicile de transfer tehnologic la nivel național;
- dezvoltarea unor spații comune între centrele de transfer tehnologic și clustere (specifice pe domeniul agro-alimentar);
- introducerea de subgrupuri la care să participe reprezentanți ai regiunilor care au obiective similare și care își desfășoară activitatea în condiții similare, pentru un schimb mai eficient de informații și pentru identificarea de soluții comune;
- dezvoltarea unei platforme online pe site-ul RNDR cu scopul de a facilita și identifica cele mai bune modalități de preluare a mărfii direct de la producători, prin

actualizarea si adaptarea acesteia la noile oportunități și nevoi.

Pe de altă parte, este important să existe o abordare strategică continuă bazată pe strategii diferite (din perspectiva abordării de tip multi actor), iar punctul de plecare ar trebui să fie acțiunea în cadrul ecosistemului digital. În primul rând, ecosistemul digital presupune existența mai multor actori iar digitalizarea să fie privită drept un mijloc de a realiza scopul propus, având rolul de a conecta actorii implicați.

Digitalizarea va permite dezvoltarea infrastructurii online prin organizarea de evenimente online pentru conectarea actorilor implicați și pentru a realiza un schimb de informații eficient privind cele mai bune practici, factorii de succes, blocajele identificate.

Rețeaua Națională de Dezvoltare Rurală va oferi sprijin producătorilor locali și fermelor mici prin punerea la dispoziție a platformei online create pe site-ul rndr.ro cu scopul de a facilita și identifica cele mai bune modalități de preluare a mărfii direct de la producători, prin actualizarea si adaptarea acesteia la noile oportunități și nevoi.

N56. Nevoia de consolidare a inovării interactive și de stimulare a sinergiilor la nivel intersectorial prin implicarea tuturor actorilor socio-economici, de diseminare a cunoștințelor și de sprijinire a tranziției digitale în agricultură, prin crearea de sisteme inovative flexibile care optimizează fluxul de informații

Deși se bazează pe o rețea extinsă de unități de cercetare-dezvoltare și inovare, inclusiv universități și institute, care acoperă o gamă largă de domenii de cercetare (zootehnie, piscicultură, industrie alimentară, etc.), sistemul de cercetare-inovare din România suferă de o lipsă de finanțare (care se manifestă la nivel economic și tehnologic) și de capital uman, fiind astfel incapabil să satisfacă în mod adecvat nevoile fermierilor. Astfel, este nevoie de modernizarea (economică și tehnologică), a acestor entități cât și de intensificarea acțiunilor de diseminare a rezultatelor cercetării pentru a sprijini atât producătorii agricoli (de exemplu, prin crearea de varietăți rezistente la secetă sau adoptarea de tehnici de management al apei și al solului mai eficiente) cât și alți actori din lanțul agro-alimentar.

Rolul inovării va fi așadar extrem de important în perioada următoare pentru a spori performanța economică a fermelor, a găsi noi forme de colaborare între fermieri și alți actori (lanțuri scurte) și pentru a ajuta comunitățile să se adapteze mai bine la efectelor schimbărilor climatice.

Astfel, este nevoie de depășirea dificultăților actuale din triunghiul cercetare/inovare - consultanță - practică caracterizat de insuficienta conlucrare între mediul academic, institutele specializate în cercetare și agenții economici cu privire la folosirea rezultatelor activității de cercetare și la transferul tehnologic și de inovare către economie, respectiv asigurarea de consultanță postimplementare.

Inovarea este un instrument menit să determine, în principal, transformarea structurală și deschiderea spre piață a fermelor mici cu potențial de a deveni întreprinderi agricole viabile, precum și de a crește capacitatea de a identifica noi oportunități de valorificare a producției acestora.

Sectorul agricol trebuie la randul sau să intre în era digitală, într-un efort de a răspunde nevoilor de nutriție în creștere la nivel mondial și pentru a răspunde provocărilor climatice, toate acestea pe fondul creșterii populației ce a dus la creșterea cererii pentru produsele agricole. Având în vedere nevoia de a produce mai mult cu mai puțin, agricultura de precizie poate deveni un instrument esențial pentru sustenabilitatea sectorului agricol și pentru creșterea competitivității, în contextul receptivității în creștere la nivelul exploatațiilor agricole față de tehnologiile inovative.

Totodată, prin participarea în sisteme partenoriale, fermierii pot identifica modalități inovatoare de comercializare a unui volum mai mare de produse proprii și de atragere a unor noi categorii de consumatori și a crea lanțuri alimentare. Activitățile de dezvoltare-inovare vor permite fermierilor să capitalizeze în comun produsele obținute, să-și adapteze producția la cerințele pieței, să aibă un acces mai bun la inputuri, echipamente, credite și piață, să-și optimizeze costurile de producție, să creeze lanțuri scurte de aprovizionare și să facă față diferitelor provocări de pe piață.

Rolul inovării va fi extrem de important în perioada următoare pentru a spori performanța economică a fermelor, a găsi noi forme de colaborare între fermieri și alți actori (lanțuri scurte, triunghiul cercetare/inovare - consultanță - practică) și pentru a ajuta comunitățile să se adapteze mai bine la efectele schimbărilor climatice.

Sectorul agricol trebuie la rândul său să intre în era digitală, într-un efort de a răspunde nevoilor de nutriție în creștere la nivel mondial și pentru a răspunde provocărilor climatice.